

Regeringens proposition

1998/99:137

Införande av schablonberäkning på elmarknaden,
m.m.

Prop.
1998/99:137

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 27 maj 1999

Göran Persson

Björn Rosengren
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i ellagen (1997:857) som syftar till att möjliggöra undantag från grundprincipen om timvis mätning för vissa elanvändare. För dessa elanvändare kommer istället schablonberäkning att tillämpas. Förbrukningsgränsen för schablonberäkning föreslås bli 200 A för kunder med säkringsabonnemang och 135 kW för lågspänningskunder med effektabonnemang. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att utfärda de nya föreskrifter som kommer att gälla vid schablonberäkning. Förändringarna skall träda i kraft den 1 november 1999.

När schablonberäkning införs ökar konkurrensen i praktiken på elmarknaden, varigenom villkoren för de företag som idag är leveranskoncessionärer förändras. Av detta skäl föreslår regeringen att systemet med leveranskoncession avskaffas i samband med att det nya regelverket träder i kraft.

Ändrade regler för byte av elleverantör införs. Förslaget innebär att byte av elleverantör får ske den förste i varje månad och att den nya elleverantören skall underrätta innehavaren av nätkoncession om bytet senast en månad innan leveransen skall påbörjas.

Nu gällande regler beträffande nätkoncessionshavarens rätt att debitera enskilda elanvändare kostnaden för utrustning för timvis mätning avskaffas. Istället föreslås att kostnader för mätning inkl. kostnader för mätare hos elanvändare som mäts enligt de kommande föreskrifterna skall ingå i den gemensamma nättariffen. Kostnaden för timmätning över schablongränsen kommer således inte att debiteras enskilda elanvändare.

Elanvändare som önskar en mer avancerad mätning än vad som krävs i regeringens kommande föreskrifter skall dock debiteras merkostnaden för detta. Takpriset på 2500 kr för mätare med tillhörande insamlingsutrustning och dess installationer avskaffas.

Förslaget till ändrad lagstiftning omfattar också ändrade regler beträffande balansansvaret. Med balansansvar avses det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i den uttagpunkt som balansansvaret avser. Regeringen föreslår att ansvaret för att det finns en balansansvarig i en elanvändares uttagpunkt flyttas över från elanvändaren till elleverantörerna.

Vidare införs regler om leveransskyldighet för samtliga elleverantörer. Leveransskyldigheten upphör endast om abonnemanget upphör, om en annan leverantör tar över leveransen eller om elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot leverantören. Till elanvändare som trots detta kan komma att sakna elleverantör föreslås att nätinnehavaren skall vara skyldig att anvisa en elleverantör. Nätinnehavaren skall vara skyldig att teckna avtal med en leverantör för detta ändamål. Genom dessa bestämmelser kommer det alltid att finnas en elleverantör gentemot vilken elanvändaren är betalningsansvarig.

Slutligen redovisas regeringens ställningstaganden till vissa övriga frågor kopplade till leveranskoncessionssystemet. De frågor som behandlas i detta sammanhang är konsekvenser för leveranskoncessionärerna, elleveranser inom fjärrvärme- och naturgasområden och behovet av skydd för små elproducenter.

1 Förslag till riksdagsbeslut	4
2 Lagtext.....	5
2.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	5
3 Ärendet och dess beredning.....	13
4 En elmarknad öppen för alla.....	15
4.1 Inledning.....	15
4.2 Schablonbaserad beräkning av elförbrukning införs	16
4.3 Modell och gräns för schablonberäkning	18
4.4 Tidpunkt för leverantörsbyten.....	21
4.5 Ansvarsförhållanden mellan marknadens parter.....	23
4.6 Hantering av kostnader vid leverantörsbyte.....	25
4.7 Vissa frågor kring timmätning.....	26
5 Leveranskoncessionssystemet upphör	29
5.1 Behovet av leveransskyldighet.....	29
5.2 Elanvändare som saknar elleverantör	31
5.3 Behovet av prisreglering.....	32
5.4 Vissa övriga frågor kopplade till leveranskoncessionssystemet. 33	
5.4.1 Elleveranser inom fjärrvärme- och naturgasområden.....	33
5.4.2 Konsekvenser för leveranskoncessionärerna.....	35
5.4.3 Skydd för små elproducenter.....	36
6 Författningskommentar.....	41
Bilaga 1 Sammanfattning av Leveranskoncessionsutredningens skrivelse Övergripande bedömningar beträffande schablonavräkning och det fortsatta utredningsarbetet avseende leveranskoncessionssystemet	59
Bilaga 2 Sammanfattning av Affärsverkets svenska kraftnät och Statens energimyndighets rapport Förslag till modell för schablonavräkning	63
Bilaga 3 Sammanställning av remissyttranden över Leveranskon- cessionsutredningens skrivelse och Affärsverkets svenska kraftnät och Statens energimyndighets rapport Förslag till modell för schablonavräkning	65
Bilaga 4 Sammanfattning av Leveranskoncessionsutredningens delbetänkande Öppen elmarknad (SOU 1999:44).....	69
Bilaga 5 Sammanställning av remissyttranden vid remissbehandling av betänkandet Öppen Elmarknad (SOU 1999:44).....	75
Bilaga 6 Lagrådsremissens lagförslag.....	81
Bilaga 7 Lagrådets yttrande.....	89
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 maj 1999.....	92
Rättsdatablad.....	93

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1998/99:137

Regeringen föreslår att riksdagen

dels antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

dels godkänner vad regeringen förordat om elleveranser inom fjärrvärme och naturgasområden (avsnitt 5.4.1)

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 3 kap. 12–13 §§, 5 kap. samt 8 kap. 4–6 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 1 kap. 6 § skall betecknas 1 kap. 7 §,

dels att 1 kap. 4 §, 3 kap. 10, 11 och 14 §§, 4 kap. 10 §, 12 kap. 1 §, 13 kap. 5 § samt rubrikerna närmast före 3 kap. 10 § och 3 kap. 11 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nya bestämmelser, 1 kap. 6 § samt 8 kap. 4–11 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Med nätverksamhet avses att ställa elektriska starkströmsledningar till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i inmatnings- eller uttagspunkt.

Med nätverksamhet avses att ställa elektriska starkströmsledningar till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning *och beräkning* av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet.

6 §

Med elleverantör avses den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller någon annan.

En elanvändare som importerar el skall fullgöra de skyldigheter som åligger en elleverantör.

Regeringen får föreskriva undantag från första stycket för verksamhet inom en byggnad eller ett begränsat område.

3 kap.

Skyldighet att mäta överförd el

Skyldighet att mäta och beräkna överförd el

10 §

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av överförd el samt att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar.

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden.

Om en elanvändare har ett säkringsabonnemang om högst 200 ampère eller tar ut en effekt om högst 135 kilowatt vid lågspänning skall nätkoncessionshavaren i stället dels preliminärt beräkna mängden överförd el och dess fördelning över tiden (preliminär schablonberäkning), dels slutligt mäta mängden överförd el och beräkna dess fördelning över tiden (slutlig schablonberäkning). Det åligger vidare nätkoncessionshavaren att rapportera resultaten av dessa mätningar och beräkningar.

Närmare föreskrifter om angivna skyldigheter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Kostnader för mätning

Kostnader för mätning och beräkning

11 §

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten hos en elanvändare skall av nätkoncessionshavaren debiteras elanvändaren. Elanvändare vars elförbrukning mäts genom direktmätning får dock inte debiteras mer än 2 500 kronor.

En elanvändare vars elförbrukning mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § skall debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av *mätresultaten*.

En elanvändare som *begär att hans elförbrukning skall mätas* på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § skall debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av *resultaten av dessa mätningar*. Om *mätningen av elanvändarens förbrukning därvid kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna* skall elanvändaren debiteras kostnaden för *mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten*.

Andra kostnader för mätning än de som nu nämnts får inte debiteras enskilda elanvändare.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

14 §

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos en elproducent skall av nätkoncessionshavaren debiteras elproducenten.

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos en elproducent skall av nätkoncessionshavaren debiteras elproducenten. *Detta gäller inte de elproducenter som avses i 4 kap. 10 §.*

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

4 kap.

10 §

En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt skall för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren skall dessutom betala engångsavgift för anslutning *samt avgift för mätare*

En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt skall för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, *beräkning* och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren skall dessutom betala engångsavgift för anslutning.

med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten enligt 3 kap. 14 §.

Om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, skall anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av denna paragraf.

Twister om de skyldigheter enligt första stycket som innehavaren av en produktionsanläggning har prövas av nätmyndigheten.

8 kap.

4 §

En elleverantör får bara leverera el i uttagpunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagpunkten (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den systemansvariga myndigheten.

Med uttagpunkt avses därvid den punkt där en elanvändare, enligt avtal med innehavaren av nätkoncession, tar ut el för förbrukning.

5 §

En elleverantör som levererar el till en elanvändare i en viss uttagpunkt är skyldig att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.

Leveransskyldigheten upphör om elanvändaren slutar att ta ut el i uttagpunkten, om någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren i uttagpunkten eller om överföringen av el enligt 11 kap. 3 eller 4 § eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte de elleverantörer som avses i 7 §.

6 §

En elleverantör, som skall börja leverera el i en uttagspunkt skall omedelbart anmäla detta till berörd innehavare av nätkoncession. Anmälan skall även innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

En elleverantör som övertar leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt får bara göra detta från och med den första dagen i en kalendermånad. Anmälan enligt första stycket skall därvid ske senast en månad innan övertagandet skall ske.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte de elleverantörer som avses i 7 §.

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt första stycket skall sända underrettelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om elleverantörers skyldigheter enligt första stycket.

7 §

En elleverantör som avser att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el till en elanvändare skall anmäla detta till den elleverantör som enligt 5 § första stycket är leveransskyldig i elanvändarens uttagspunkt och till den som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

8 §

Elanvändare som saknar elleverantör skall av berörd innehavare av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkon-

cessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare.

Den anvisade elleverantören skall omedelbart underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som han avser att tillämpa och om den dag då han avser att påbörja leveransen.

9 §

Den som övertar balansansvaret i en elanvändares uttagpunkt får bara göra det från och med den första dagen i en kalendermånad. Den elleverantör som enligt 5 § första stycket är leveransskyldig i uttagpunkten skall enligt de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar underrätta berörd innehavare av nätkoncession om övertagandet senast en månad innan det skall ske.

Den systemansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en uttagpunkt skall börja gälla tidigare än vad som följer av första stycket.

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt första stycket skall sända underrättelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

10 §

En innehavare av nätkoncession skall enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om de uppgifter som har lämnats enligt 9 §. Han skall dessutom hålla

den systemansvariga myndigheten underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för hans egna inköp.

11 §

Den systemansvariga myndigheten skall svara för avräkningen mellan de balansansvariga enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten meddelar.

12 kap.

1 §

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen omfattar inte elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap.

13 kap.

5 §¹

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 7, 10 och 11 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

¹ Senaste lydelse 1998:1651.

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 1999.
2. Elleverantörer som är leveransskyldiga enligt 8 kap. 5 § första stycket skall senast den 1 december 1999 underrätta berörda innehavare av nätkoncession om i vilka uttagspunkter de levererar el. Detta gäller dock inte de elleverantörer som före den 1 november 1999 omfattades av bestämmelsen i 8 kap. 5 § i dess äldre lydelse.
3. Ett övertagande av leveranserna eller ett övertagande av balansansvar får inte gälla från och med den 1 januari 2000 eller den 1 mars 2000. Detta gäller dock inte uttagspunkter där leverans av el sker enligt leveransavtal som har ingåtts före den 1 november 1999 och enligt vilka elleveranserna skall upphöra under december 1999 eller februari 2000.
4. Inmatningen från producenter samt förbrukningen hos elkunder som inte omfattas av bestämmelserna i 3 kap. 10 § andra stycket får till utgången av år 2001 mätas och beräknas enligt nämnda bestämmelser.
5. En elanvändare vars elförbrukning över tiden, enligt ett leveransavtal som gäller vid lagens ikraftträdande, skall mätas på annat sätt än enligt föreskrifter om schablonberäkning, meddelade med stöd av 3 kap. 10 §, omfattas inte av bestämmelserna i 3 kap. 11 § första stycket under leveransavtalets återstående giltighetstid.
6. Bestämmelsen i 3 kap. 12 § skall alljämt gälla för de elanvändare som omfattades av bestämmelsen före lagens ikraftträdande.
7. I tvister enligt 5 kap. 7 § eller 10 § som, vid lagens ikraftträdande, är anhängiga vid nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol skall äldre bestämmelser tillämpas.
8. En anmälan enligt 5 kap. 10 § andra stycket som har gjorts senast den 30 april 1999 gäller som en underrättelse enligt den nya bestämmelsen i 8 kap. 6 § om övertagande av leveranser från och med den 1 november 1999. Detta gäller dock bara om elanvändaren senast den 31 augusti 1999 har anmält till innehavaren av nätkoncession vem som skall överta leveranserna.
9. En anmälan enligt 5 kap. 10 § andra stycket som har gjorts efter den 30 april 1999 men senast den 31 augusti 1999 gäller som en underrättelse om övertagande av leveranser från och med den 1 december 1999 enligt den nya bestämmelsen i 8 kap. 6 §. Detta gäller dock bara om elanvändaren senast den 31 augusti 1999 har anmält till innehavaren av nätkoncession vem som skall överta leveranserna.
10. En underrättelse enligt 8 kap. 4 § andra stycket i dess äldre lydelse skall gälla som en underrättelse enligt 8 kap. 9 § första stycket.

3 Ärendet och dess beredning

Riksdagen beslutade hösten 1995 att ett nytt regelverk för elmarknaden skulle träda i kraft den 1 januari 1996 (prop. 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2). Lagändringen genomfördes inom ramen för lagen (1902:71 s.1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. Dessutom infördes en ny lag, lagen (1994:616) om handel med el m.m. (elhandelslagen). Genom de nya reglerna i 1902 års ellag öppnades elnäten för konkurrens i handeln med el. Syftet med elmarknadsreformen var att bl.a. införa valfrihet för elanvändarna och skapa förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress inom elförsörjningen.

I elhandelslagen infördes bl.a. bestämmelser om leveranskoncession. I propositionen angavs att systemet med leveranskoncessioner skulle utvärderas före år 2000 och att villkoren för avsättning av el från småskaliga produktionsanläggningar skulle ses över i detta sammanhang. Härigenom skulle underlag skapas för en prövning av systemet med leveranskoncession, bl.a. om detta på ett ändamålsenligt sätt tillgodoser de små elanvändarnas och de små producenternas behov av skydd på elmarknaden.

I juni 1997 beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag att ett pristak på högst 2500 kr. skall gälla för de kostnader som nätföretagen får debitera en enskild konsument med s.k. direktmätning för timregistrerande utrustning och dess installation (prop. 1996/97:85, bet. 1996/97:NU11, rskr. 1996/97:266). Riksdagen beslutade hösten 1997 om en ny ellag som trädde i kraft den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1997/98:27). Det materiella innehållet i den nya ellagen baseras i huvudsak på den från år 1996 gällande ellagstiftningen.

Leveranskoncessionsutredningens arbete

Regeringen har den 20 maj 1998 beslutat om direktiv för utvärdering av systemet med leveranskoncessioner och bemyndigat chefen för Näringsdepartementet att tillkalla en särskild utredare (dir. 1998:37). Utredningen har antagit namnet LEKO-utredningen. Regeringen har den 1 oktober 1998 genom tilläggsdirektiv (dir. 1998:82) uppdragit åt utredaren att med förtur analysera behovet och konsekvenserna av att undanta kunder med låg elförbrukning från grundprincipen om timvis mätning av elanvändningen. Resultatet i denna fråga skulle redovisas till regeringen senast den 1 februari 1999.

I samband med beredning av prop. 1997/98:159 Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, m.m., redovisade Näringsutskottet i betänkandet 1998/99:NU4 *Vissa elmarknadsfrågor* som sin uppfattning att LEKO-utredningens uppdrag borde skärpas och preciseras på visst sätt i de små elkonsumenternas intresse. Se närmare avsnitt 4.2. Regeringen borde våren 1999 återkomma med förslag till nya bestämmelser som kunde träda i kraft senast den 1 november 1999.

Riksdagen beslutade den 4 december 1998 i enlighet med Näringsutskottets förslag (rskr. 1998/99:53).

Mot denna bakgrund överlämnade LEKO-utredningen den 22 december 1998 skrivelsen *Övergripande bedömningar beträffande schablonavräkning och det fortsatta utredningsarbetet avseende leveranskoncessionssystemet* (dnr. N1999/3176/ESB) till regeringen. En sammanfattning av skrivelsens överväganden och förslag finns i *bilaga 1*. På förslag av LEKO-utredningen har regeringen den 28 januari i år uppdragit åt Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) att i samråd med Statens energimyndighet föreslå och utforma ett system för schablonavräkning av elleveranser som skall träda i kraft den 1 november 1999. De delar av uppdraget som avser krav på ändrad lagstiftning eller i övrigt kräver riksdagens ställningstagande redovisades den 1 mars 1999 i rapporten *Förslag till modell för schablonavräkning* (dnr. N1999/5270/ESB). En sammanfattning av de överväganden och förslag som redovisas i rapporten finns i *bilaga 2*. LEKO-utredningens skrivelse och Svenska kraftnäts rapport har remissbehandlats gemensamt. En sammanfattning av remissyttrandena finns i *bilaga 3*. Den 3 maj 1999 överlämnade Svenska kraftnät sin slutredovisning av det nämnda uppdraget i rapporten *Schablonavräkning – förslag till modell*.

Med anledning av riksdagens ställningstagande och i enlighet med LEKO-utredningens förslag gavs utredningen den 11 februari 1999 genom tilläggsdirektiv (dir. 1999:19) i uppdrag att med förtur behandla vissa frågor som sammanhänger med införandet av ett system för schablonavräkning av elleveranser. Genom detta tilläggsdirektiv ändrades också tidpunkten för utredarens slutliga redovisning till regeringen till den 1 september 1999. Utredningen har den 1 april 1999 i rapporten *Öppen elmarknad* (SOU 1999:44) redovisat sina överväganden och förslag rörande de frågor som har en direkt koppling till införandet av schablonavräkning, inbegripet förslag till regleringar. En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 4*. Rapporten har remissbehandlats. En sammanfattning av remissyttrandena finns i *bilaga 5*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 6 maj 1999 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 6*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*.

Regeringen har i propositionen i huvudsak följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter berörs i avsnitt 4.3 och i författningskommentarerna till respektive paragraf. Därutöver har en ändring av förslaget till övergångsbestämmelser gjorts med anledning av förslag, som framförts i Svenska kraftnäts slutredovisning av uppdraget att utforma ett system för schablonavräkning av elleveranser. Slutligen har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten.

4.1 Inledning

Riksdagen beslutade hösten 1995 om en ny ellagstiftning. (prop. 1993/94:162, prop. 1994/95:222, bet. 1993/94:NU22, bet. 1995/96:NU1, rskr.1993/94:358, rskr. 1995/96:2). Det nya regelverket trädde i kraft den 1 januari 1996 och innebar att elnäten öppnades för konkurrens i handeln med el. Syftet med elmarknadsreformen var att bl.a. införa valfrihet för elanvändarna och skapa förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress inom elförsörjningen.

För att skydda bl.a. små elanvändare infördes i elhandelslagen bestämmelser om att det skall finnas en leverantör i varje område som har s.k. leveranskoncession, dvs. koncession för att leverera el utan krav på särskild mätning och avräkning för sådana kunder som innan elmarknadsreformens genomförande debiterades enligt schabloniserad tariff. Detta innebär således att leveranskoncessionsinnehavaren har ensamrätt att inom koncessionsområdet sälja el till kunder vars förbrukning ej mäts timvis. Koncessionsinnehavaren är skyldig att leverera el för normala förbrukningsändamål till alla kunder inom området som inte önskar byta elleverantör. Elanvändaren är därmed garanterad leverans av el till priser som kan prövas av nätmyndigheten. Vidare är leveranskoncessionären skyldig att köpa el från elproduktionsanläggningar inom området som kan leverera en effekt om högst 1500 kW. Det innebär att små elproduktionsanläggningar är garanterade avsättning för den el som produceras. Systemet med leveranskoncession skulle gälla under en 3 års period, vilken sedan förlängdes till 5 år dvs. till utgången av år 2000 och att systemet före år 2000 skulle utvärderas och prövas.

I juni 1997 beslöt riksdagen i enlighet med regeringens förslag att ett takpris på högst 2500 kr. skall gälla för de kostnader som nätföretagen får debitera en enskild konsument med s.k. direktmätning för timregistrerande utrustning och dess installation (prop. 1996/97:85, bet. 1996/97:NU11, rskr. 1996/97:266). Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 1997. Syftet med takpriset var att underlätta för kunder med liten elförbrukning att delta i handeln med el.

Riksdagen beslutade hösten 1997 om en ny ellag (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1997/98:27). Samtidigt upphävdes 1902 års ellag och elhandelslagen. Det materiella innehållet i den nya ellagen baseras i huvudsak på den från år 1996 gällande ellagstiftningen. Vissa ändringar och kompletteringar av lagstiftningen har dock gjorts bl.a. utifrån förslag i betänkandet från Utredningen om konsumentskydd vid leverans av el, *Konsumentskydd på elmarknaden* (SOU 1996:104). Ellagen (1997:857) trädde i kraft den 1 januari 1998.

Regeringens förslag: Kravet på timvis mätning av elförbrukningen avskaffas den 1 november 1999 för de flesta elkunder. För dessa kunder införs istället schablonbaserad beräkning av elförbrukning.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Utredningens förslag lämnas utan invändning av remissinstanserna. Ett flertal remissinstanser, däribland *Kammarrätten i Stockholm*, *Kraftverksföreningen* och *Sveriges Elleverantörer*, påpekar dock att tidplanen för genomförandet är mycket knapp, vilket innebär en betydande risk för praktiska problem vid genomförandet och behov av framtida justeringar av regelverket. *Industriförbundet* uttrycker oro för de problem som kan uppstå i samband med millenniumskiftet och förordar ett införande efter årsskiftet. *LO* och *Villaägarnas riksförbund* betonar vikten av att den föreslagna tidplanen kan hållas.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen 1994/95:222 betonade regeringen att ett viktigt mål för elreformen är att stärka elkundernas ställning och att utvecklingen på elmarknaden noga kommer att följas av regeringen. I propositionen sades vidare att utvecklingen för de små kunderna, och deras möjligheter att utnyttja de förändringar som reformen innebär, särskilt bör beaktas. Ett viktigt inslag i utvärderingen bör enligt propositionen vara att bedöma hur kostnaderna för mätning har utvecklats liksom övriga frågor som kan ha betydelse för de små elanvändarnas möjligheter att dra nytta av de nya förhållandena.

En förutsättning för att kunna köpa el på den öppna elmarknaden har hittills varit att elanvändaren bekostar en elmätare som registrerar förbrukningen per timme och att nätägaren rapporterar förbrukningen till olika aktörer. Kostnaden har inneburit att elanvändare med liten förbrukning, t.ex. hushållskunder, funnit att det inte varit lönsamt att installera en timmätare. Takpriset på elmätare har medfört att konkurrensen om hushållskunderna ökat med sänkta elpriser som följd. Detta gäller dock i huvudsak kunder med relativt stor förbrukning såsom elvärme-kunder. Kunder med lägre elanvändning har dock i allmänhet inte fått del av prissänkningarna. Hittills har därför inte fler än ca 20 000–30 000 hushållskunder bytt elleverantör.

I samband med beredning av prop. 1997/98:159 Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, m.m., anförde Näringsutskottet i betänkandet 1998/99:NU4 *Vissa elmarknadsfrågor* bl.a. följande.

Vid beslutet om en ny ellagstiftning hösten 1995 anförde utskottet att de effektivitetsvinster som en ökad konkurrens kan väntas medföra måste komma de enskilda konsumenterna till del (bet. 1995/96:NU1). Efter att ellagstiftningen nu varit i kraft i närmare tre år tycks bedömningarna vara att elmarknaden fungerar relativt effektivt, men att främst större kunder kunnat dra fördel av uppkomna effektivitetsvinster i form av lägre priser.

Utskottet anser att det är mycket viktigt att även de små elkonsumenterna kan dra nytta av elmarknadens omreglering genom sänkta priser. En

effektiv konkurrens är inget självändamål utan har sitt berättigande genom de konkreta förbättringar som den kan innebära för enskilda konsumenter.

Utredningen om översyn av leveranskoncessionssystemet har, som redovisats, i uppdrag att med förtur analysera behovet och konsekvenserna av att undanta kunder med låg elförbrukning från grundprincipen om timvis mätning av elanvändningen. Enligt utskottets mening bör dock en skärpning och precisering av uppdraget göras enligt följande riktlinjer.

Utredaren bör ges i uppdrag att lägga fram förslag om att undantag från grundprincipen om timvis mätning skall göras för kunder med ett säkringsabonnemang om högst 25 A. Utskottet vill samtidigt framhålla att detta bör ses som ett första steg; på sikt bör timmätarkravet kunna slopas även för övriga mindre förbrukare med ett säkringsabonnemang om högst 63 A. Uppsägningstiden bör inte överstiga en månad. Vid byte av elleverantör bör inte någon administrationsavgift eller liknande tas ut av konsumenten. De nya bestämmelserna bör träda i kraft så snart som möjligt och senast den 1 november 1999.

Utskottet är medveten om att det finns ett antal olika frågeställningar som behöver övervägas innan nya bestämmelser kan träda ikraft. Det gäller – som framgått av tidigare redovisning – bl.a. effekterna på leveranskoncessionssystemet, balansansvaret och utformningen av schablonkurvor. För att den tidplan som utskottet föreslår skall kunna hållas måste därför planering inför ett slopat mätarkrav ske parallellt med att utredningen slutför sitt arbete och att regeringen bereder och lägger fram en proposition.

Regeringen bör återkomma till riksdagen under våren 1999 med ett förslag om slopat timmätarkrav enligt vad som angivits. Riksdagen kan då fatta beslut med anledning av propositionen i frågan i sådan tid att de nya bestämmelserna kan träda i kraft senast den 1 november 1999.

Riksdagen beslutade den 4 december 1998 i enlighet med Näringsutskottets förslag (rskr. 1998/99:53).

Regeringens bedömning är att kravet på timvis mätning utgör ett inte oväsentligt hinder för en ökad rörlighet bland elkunder med låg elanvändning och därmed för en ökad konkurrens och prispress inom denna del av marknaden. Kostnaden för mätutrustning med tillhörande installationer har heller inte minskat i den takt som förväntades då takpriset på 2500 kr infördes. Av rättviseskäl, konkurrensskäl och kostnadsskäl bör kunder med låg elförbrukning undantas från grundprincipen om timvis mätning av elförbrukning. Istället föreslår regeringen att s.k. schablonberäkning av elförbrukning införs.

För att möjliggöra ett snabbt införande av det nya regelverket har arbetet med att ta fram ett system för schablonberäkning anpassat till den svenska marknaden bedrivits parallellt med LEKO-utredningen. Enligt regeringens bedömning visar det hittillsvarande resultatet av detta arbete att det är möjligt att införa det nya regelverket fr.o.m. den 1 november 1999. För att tillämpningen av reglerna skall kunna bli effektiv krävs dock att marknads aktörer ges tydliga signaler om regelverkets framtida utformning så att samtliga berörda redan nu kan påbörja det praktiska förberedelsearbetet. Samtidigt bör regelverket utformas så att framtida anpassningar och justeringar underlättas i takt med att praktiska

4.3 Modell och gräns för schablonberäkning

Regeringens förslag: Schablonberäkning av elförbrukning skall ske enligt den s.k. områdesmodellen. Förbrukningsgränsen för schablonberäkning skall för kunder med säkringsabonnemang vara 200 A och för lågspänningskunder med effektabonnemang 135 kW.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Svenska kraftnäts förslag: Överensstämmer i stort med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inget att erinra vad gäller valet av modell för schablonberäkning. Flera remissinstanser betonar att användning av områdesmodellen i kombination med en hög gräns för schablonberäkning kan innebära att småförbrukare får en ogynnsam profil om det finns många elanvändare med höga effektnivåer inom nätområdet och att denna fråga bör belysas ytterligare. *Villaägarnas riksförbund* liksom *Elmaterial Leverantörernas Förening* och *Svensk Elbrukarförening (Elbruk)* förordar bl.a. av detta skäl en lägre gräns. *Kraftverksföreningen* å andra sidan påpekar att det inte finns belägg för att profilen i genomsnitt skulle behöva bli sämre vid en hög gräns, varför frågan inte bör tillmätas någon avgörande betydelse. *Sveriges Elleverantörer* och *Kraftverksföreningen* betonar att områdesmodellen ställer höga kvalitetskrav på mätserierna för den förbrukning som inte schablonmätts och att en hög gräns ökar möjligheterna för en fungerande balansavräkning, vilket är väsentligt för reformens trovärdighet.

Svenska Kommunförbundet, *Sveriges Elleverantörer* och *Kraftverksföreningen* påpekar att den föreslagna gränsen som anger säkringsstorlek måste kompletteras med en gräns för kunder med effekttariff, vilket enligt *Kraftverksföreningens* och *Sveriges Elleverantörers* bedömning motsvarar en abonnerad effekt på 135 kW.

Skälen för regeringens förslag: Det finns två principmodeller för utformning av den schablonmässiga beräkningen och fördelning mellan elleverantörerna av elanvändarnas elförbrukning. Den ena är en *områdesmodell* och tillämpas sedan 1995 i Norge och den andra används sedan hösten 1998 i Finland och är en *kategorimodell*.

Områdesmodellen innebär att det endast finns en enda uttagsprofil per nätområde. Nätägaren ansvarar för framtagning av det underlag som krävs för att fastställa uttagsprofilen och fördelningen av den icke timmätta förbrukningen mellan leverantörerna. Andelstalen för varje leverantör bestäms utifrån den förväntade förbrukningen. Vid byte av elleverantör måste andelstalen för nätområdet räknas om. Utagsprofilen blir densamma för alla uttagspunkter som schablonavräknas inom ett nätområde. Den kan dock variera mellan olika nätområden, vilket innebär att leverantörens kostnader för kunden kan komma att variera geografiskt.

Kategorimodellen använder istället typkurvor utifrån vilka timvisa temperaturkorrigerade schablontal över kundens förbrukning tas fram. I Finland används typkurvor för fyra olika kundkategorier, varav två avser bostäder. Typkurvorna används endast för de kunder som bytt leverantör. Kategorimodellen kräver en huvudleverantör, vars leverans i nätområdet utgör en restpost vid avräkningen. Modellen kräver att rikstäckande typbelastningskurvor och temperaturjusteringskoefficienter tas fram för de berörda elanvändarna. I båda modellerna sker en korrigering mellan leverantörerna efter det att mätaravläsning skett hos kunden.

I uppdraget till Svenska kraftnät att i samråd med Statens energimyndighet föreslå och utforma ett system för schablonavräkning av elleveranser betonade regeringen att systemet bör vara kostnadseffektivt, konkurrensneutralt och anpassat för den svenska elmarknaden. Ytterligare ett krav är att modellen skall kunna införas på relativt kort tid.

Enligt regeringens bedömning motsvarar områdesmodellen bäst dessa krav då användningen av den bl.a. skapar konkurrensneutralitet mellan marknadens olika aktörer och ger goda förutsättningar för att en normal marknad skall etableras. Eftersom det grundläggande motivet för att införa schablonberäkning är att konkurrensen skall öka och att alla elanvändare skall ges tillträde till den fria elmarknaden, bör enligt regeringens mening konkurrensaspekten väga tungt i valet mellan de två modellerna. Områdesmodellen är också enklare att administrera och kräver ett mindre omfattande IT-stöd än kategorimodellen. Att ta fram rikstäckande typbelastningskurvor, vilket krävs vid användning av kategorimodellen, innebär ett omfattande arbete som inte heller ryms inom den gällande tidplanen. Samtidigt är också områdesmodellen mest kostnadseffektiv om en relativt hög gräns för schablonberäkning tillämpas. Regeringen föreslår således att schablonberäkning av elförbrukning skall ske enligt områdesmodellen. Modellen bör dock anpassas till de förhållanden som råder på den svenska elmarknaden. Hur detta avses att ske redovisas närmare i avsnitt 4.5.

I samband med att riksdagen den 4 december 1998 beslutade att schablonberäkning skall införas den 1 november 1999 uttalades att gränsen för schablonberäkning i ett första steg bör ligga vid en säkringsstorlek på 25 A, för att senare eventuellt höjas till 63 A.

Områdesmodellen förutsätter att all förbrukning och elproduktion över gränsen för schablonberäkning skall timmätas för att kostnadsfördelningen mellan olika elleverantörer skall bli korrekt. Detta innebär att nätägarna kommer att behöva installera timmätare hos elanvändare vars elförbrukning inte schablonberäknas. Med en hög gräns för schablonberäkning av elförbrukning begränsas behovet av mätarinstallationer i samband med att den föreslagna lagändringen träder i kraft. Valet av gräns för schablonberäkning av elförbrukning är således starkt kopplat till vilken modell som väljs. Områdesmodellen kräver enligt regeringens bedömning en relativt hög schablongräns för att bli kostnadseffektiv.

Svenska kraftnät och Statens energimyndighet påpekar, liksom flera remissinstanser, att en alltför hög gräns för schablonberäkning i vissa fall kan medföra att förbrukningsprofilen blir ogynnsam i nätområden där det finns många elanvändare med höga effektnivåer. För att bedöma om-

fattningen av denna typ av effekter krävs en noggrann uppföljning av utvecklingen på elmarknaden. Andra faktorer som i framtiden kan komma att påverka valet av gräns för schablonberäkning är kostnadsutvecklingen för mätarinstallationer och mätvärdeshantering. Sammantaget innebär dessa förhållanden att gränsen för schablonberäkning vid behov bör kunna justeras. Med den modell för schablonberäkning som valts kan justeringen ske mot lägre säkringsnivåer. På detta sätt minskar risken för att man framtvingar timmätarinstallationer som i efterhand kan visa sig vara samhällsekonomiskt olönsamma. Detta förfaringssätt har med goda erfarenheter tillämpats i Norge där en sänkning av schablongränsen till 400 000 kWh/år trädde i kraft den 1 januari 1999.

Regeringen delar LEKO-utredningens bedömning att en säkringsstorlek under eller lika med 200 A, vilket motsvarar en förbrukning på ca 300 000 kWh/år, inledningsvis bör gälla som gräns för schablonberäkning. Förslaget stöds också av flertalet remissinstanser. Med denna gräns torde ca 99,5 % av landets elanvändare komma att omfattas av schablonberäkning, däribland alla hushåll, men även flertalet jordbrukare och andra mindre näringsidkare.

Regeringen föreslog i lagrådsremissen att regeringen bemyndigas att fatta beslut om vilken gräns för schablonberäkning av elförbrukningen som bör gälla samtidigt som regeringen betonade att det är av största vikt att såväl elmarknadens aktörer som allmänheten i övrigt ges ett tydligt besked om vilken gräns som kommer att gälla när schablonberäkning införs den 1 november 1999. *Lagrådet* har förordat att den övre förbrukningsgränsen för schablonberäkning bör framgå direkt av lagtexten. Regeringen som följer lagrådets förslag förordar att det i lagen anges att förbrukningsgränsen för schablonberäkning skall vara högst 200 A för kunder med säkringsabonnemang och högst 135 kW för lågspänningskunder med effektabonnemang.

4.4 Tidpunkt för leverantörsbyten

Regeringens förslag: Byte av elleverantör får ske den första dagen i varje månad. Den nye leverantören skall underrätta innehavaren av nätkoncession om bytet senast en månad innan leveransen skall påbörjas.

Det första bytestillfället blir den 1 november 1999 för elanvändare som sagt upp sina avtal med leveranskoncessionären senast sex månader innan, dvs. senast den 30 april. Nästa bytestillfälle blir den 1 december 1999 för sådana elanvändare som sagt upp sina avtal med leveranskoncessionären efter den 30 april men senast den 31 augusti 1999. Därefter kan byte ske varje månadsskifte med undantag för den 1 januari och den 1 mars år 2000 eftersom dessa datum är s.k. millenniekritiska datum.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Svenska kraftnäts förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget med fasta bytesdagar. *Kommunförbundet*, *Industriförbundet* och *Elbruk* uttrycker också sitt stöd för förslaget att inte tillåta leverantörsbyten vid millenniekritiska dagar. *Konkurrensverket* och *Villaägarnas riksförbund* påpekar dock att den föreslagna modellen innebär att uppsägningstiden för kunden i realiteten kommer att variera mellan en och två månader. *Villaägarnas riksförbund* föreslår istället att byte skall tillåtas vid en bestämd dag i veckan så att uppsägningstiden kan begränsas till en månad. *Konsumentverket* framför att systemet med en fast bytesdag per månad kan accepteras under ett inledningsskede. *Kraftverksföreningen* uttrycker oro för den tidspress som kommer att uppstå i synnerhet inför det leverantörsbyte som kommer att ske den 1 december.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har i enlighet med Näringsutskottets förslag i betänkandet 1998/99:NU4 Vissa elmarknadsfrågor förordat att uppsägningstiden vid byte av elleverantör inte bör överstiga en månad. (rskr. 1998/99:53). I nuvarande ellagstiftning är uppsägningstiden vid byte av elleverantör från leveranskoncessionären sex månader. Efter den 1 november 1999 föreslås uppsägningstiden bli en månad, med byte varje månadsskifte. Detta innebär att uppsägningstiden i vissa fall kan bli närmare två månader för den som säger upp ett avtal i början av en månad. Enligt regeringens bedömning finns det dock starka skäl som talar för den föreslagna lösningen.

När hushållen ges möjlighet att fritt byta elleverantör den 1 november 1999 kommer mycket stora mängder information, delvis av ny karaktär, att behöva kommuniceras mellan bl.a. elleverantörer, nätägare och Svenska kraftnät. En hög kvalitet på denna information är ett villkor för att systemet med schablonberäkning skall fungera tillfredsställande. Till dess att stabilitet i dessa rutiner hunnit utvecklas bör enligt regeringens

mening leverantörsbyten begränsas till varje månadsskifte. Uppsägnings-tider och bytesintervall bör på sikt kunna förkortas i den takt som tekniken tillåter.

Utöver grundregeln med byte den första i varje månad finns också behov av vissa övergångsbestämmelser. Syftet med dessa bestämmelser är att skapa en smidig övergång till det nya regelverket, samtidigt som rimlig hänsyn tas till de IT-relaterade problem som eventuellt kan uppstå i samband med millennieskiftet. Enligt regeringens bedömning bör byten inte tillåtas den 1 januari och den 1 mars år 2000, eftersom dessa datum är s.k. millenniekritiska datum.

Regeringen föreslår att det första bytestillfället blir den 1 november 1999 för elanvändare som sagt upp sina avtal senast sex månader innan, dvs. senast den 30 april 1999. Nästa bytestillfälle föreslås bli den 1 december 1999. I lagrådsremissen föreslog regeringen att alla kunder som anmält leverantörsbyte efter den 1 maj men före den 1 november skall kunna byta elleverantör vid detta tillfälle, förutsatt att den nye leverantören underrättat om leverantörsbytet enligt de nya reglerna, och gjort detta före den 10 november 1999.

Svenska kraftnät överlämnade den 3 maj 1999 sin slutrapportering av regeringens uppdrag att i samråd med Statens energimyndighet utforma ett system för schablonavräkning på den svenska marknaden (dnr. N1999/5270/ESB). I rapporten framför Svenska kraftnät att ett stort antal nätägare och elbranschens organisationer framfört farhågor för att tiden för utformning av system för kundhantering, rapportering osv. kommer att bli för kort och att det därmed kommer att bli svårt att administrera ett stort antal leverantörsbyten under inledningsperioden. Regeringen delar Svenska kraftnäts uppfattning att övergångsbestämmelserna bör utformas så att det nya regelverket så långt möjligt kan införas utan administrativa problem och att den största risken för sådana problem för nätföretagen sannolikt kommer att uppträda inför bytet den första december. Detta beror på att tiden för registrering av nya elleverantörer enligt tidigare förslag endast blir 20 dagar, samtidigt som man kan förvänta sig ett stort antal byten vid detta tillfälle. I enlighet med Svenska kraftnäts modifierade förslag föreslår regeringen att underrättelse om leverantörsbyte skall ha ägt rum före den 1 september för byten som skall ske den 1 december. För elanvändarna innebär denna förändring av övergångsbestämmelserna inte någon större inverkan med tanke på den prisutveckling på elmarknaden som redan kunnat konstateras.

4.5 Ansvarsförhållanden mellan marknadens parter

Regeringens förslag: Ansvar för att det finns en balansansvarig i en elanvändares uttagpunkt flyttas över från elanvändaren till elleverantören. En elleverantör skall underrätta innehavaren av nätkoncession om till vilka uttagpunkter leverans sker och vem som är balansansvarig för dessa uttagpunkter.

Nätinnehavaren ansvarar för att rapportera relevanta data till berörda parter vid leverantörsbyten och byten av balansansvarig. Nätinnehavaren skall, utöver nu gällande mätskyldighet, också vara skyldig att beräkna schablonberäknade kunders elförbrukning, ta fram preliminära och slutliga andelstal för elleverantörer och balansansvariga inom nätkoncessionsområdet och rapportera dessa data till berörda leverantörer, balansansvariga och systemansvarig myndighet.

Den systemansvariga myndigheten ansvarar för balansavräkning mellan de balansansvariga vad gäller såväl de timmätta som de schablonberäknade kunderna och vad gäller såväl preliminär som slutlig avräkning.

Närmare föreskrifter om nätinnehavarens resp. balansansvarigas skyldigheter i detta sammanhang meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Svenska kraftnäts förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att invända mot förslaget och bl.a. *Konsumentverket* och *Sveriges Fastighetsägare* välkomnar förslaget att ansvaret för att utse balansansvarig flyttas från den enskilde förbrukaren till elleverantören. *LRF* betonar behovet av en tydlig avtalsrelation mellan nätägare och balansansvarig som klart reglerar parternas ekonomiska ansvar vid bristande rapportering. *Kraftverksföreningen* och *Sveriges elleverantörer* framför att den mest rationella lösningen vad gäller schablonberäkning och balansavräkning är att Svenska kraftnät gör den schablonbaserade avräkningen per balansansvarig och elleverantör. Vidare framhålls betydelsen av att tidstariffer kan tillämpas i det system för schablonberäkning som kommer att införas. *Kraftverksföreningen* betonar också att nätägaren bör ges incitament att sträva efter en hög kvalitet i mätvärdesrapporteringen.

Sveriges fastighetsägare betonar betydelsen av att rättsläget för fastighetsägare som för hyresgästers räkning köper och levererar el inom fastigheten klarläggs.

Skälen för regeringens förslag: Med balansansvar avses det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i en uttagpunkt. Bestämmelser om balansansvar har en central roll på elmarknaden. Det måste alltså vara klarlagt vem som har balansansvaret i varje uttagpunkt på elsystemet så att Svenska kraftnät kan debitera eller kreditera denne för den el som omfattas av balansansvaret.

Endast den som har ingått avtal med Svenska kraftnät som balansansvarig kan härvid komma ifråga.

Nu gällande lagstiftning innebär en skyldighet för elanvändaren att underrätta nätkoncessionshavaren om vem som är balansansvarig för elanvändaren förbrukning. Elanvändaren är också skyldig att underrätta nätkoncessionshavaren om varje förändring beträffande balansansvaret. Om det i en uttagpunkt inte finns någon balansansvarig innebär det att elanvändaren kommer att förbruka el som han inte har rätt till. Resultatet blir då att Svenska kraftnät inledningsvis får stå för kostnaderna för elanvändarnas otillåtna förbrukning.

När leverantörsbyte kan göras med en enkel anmälan finns i praktiken mycket små möjligheter att kontrollera om kunden lever upp till sin skyldighet beträffande balansansvar. Enligt regeringens bedömning bör därför ansvaret för att det finns en balansansvarig i en elanvändares uttagpunkt flyttas över från elanvändaren till elleverantören. Detta innebär att en elleverantör som vill leverera el i en viss uttagpunkt själv måste åta sig balansansvaret i uttagpunkten eller genom avtal se till att någon annan åtar sig detta ansvar. Denna huvudregel kommer således också att gälla vid byte av elleverantör. Härigenom undviks en situation där balansansvar saknas. Genom att informationsskyldighet läggs på elleverantören skapas också förutsättningar för en rationell hantering av det informationsflöde som måste ske i samband med leverantörsbyte.

I det förslag till modell för schablonberäkning som utarbetats av Svenska kraftnät i samarbete med Statens energimyndighet behandlas metoder för avräkning, ansvarsfördelning mellan marknadens aktörer, arbetsrutiner och förslag till informationsstruktur. Därutöver lämnas förslag till ändringar i ellagstiftningen som föreslås införas vid schablonberäkning.

Av betydelse för myndigheternas förslag till ansvarsfördelning mellan marknadens parter har varit den relativt korta tid som står till buds för genomförandet. Vidare bör modellen vara konkurrensneutral, kostnadseffektiv, bygga på existerande infrastruktur och ta hänsyn till rollfördelningen på den svenska elmarknaden.

För att uppfylla dessa krav föreslår myndigheterna att den nationella balansavräkningen hos Svenska kraftnät utnyttjas för den preliminära schablonbaserade avräkningen mellan de balansansvariga. Härigenom blir övriga aktörers åtaganden begränsade, vilket minskar tiden för omställning. Enligt förslaget kommer balansavräkningen att bestå av två avräkningsprocesser. Parallellt med den timvärdesbaserade avräkningen tillkommer en schablonbaserad avräkning. Den schablonbaserade avräkningen organiseras på samma sätt som den nuvarande balansavräkningen för timvärden, vilket innebär att rollfördelningen mellan aktörerna inte förändras nämnvärt.

Sammanfattningsvis innebär förslaget att Svenska kraftnät ansvarar för avräkning av de balansansvarigas schablonberäknade leveranser i resp. nätområde. Balansansvariga ansvarar för avräkning av dessa leveranser med andra elleverantörer för vars kunder de har balansansvar. Elleverantören är också, som tidigare påpekats, skyldig att se till att det finns en balansansvarig för elleveransen och att underrätta nätägaren om

balansansvaret. Nätägaren har ansvar för strukturhanteringen vilket bl.a. innebär att föra uppgifter om elanvändare och elleverantörer. Dessutom ansvarar nätägarna för att ta fram underlag för förbrukningsprofilen i området samt ta fram andelstal som motsvarar de olika balansansvarigas och elleverantörernas leveranser i området. Rapporteringen skall ske per nätområde enligt den struktur som f.n. utnyttjas för balansavräkning. Separat avräkning kommer dock att göras för regionnät och lokalnät. Dessa s.k. schablonområden baserar sig således på den tekniska nätstrukturen och överensstämmer således inte alltid med nätkoncession för område.

Med ovan beskrivna organisation blir den schablonbaserade avräkningen konkurrensneutral. Genom att balansansvariga avräknas med en metod för prissättning som grundar sig på officiella marknadspriser och där alla balansansvariga behandlas lika, uppstår inte någon särställning för någon aktör. Eftersom avräkningen centraliseras till Svenska kraftnät minskar behovet av detaljreglering av avräkningsrutiner mellan aktörer. Regeringen delar myndigheternas bedömning att Svenska kraftnäts ansvar för avräkning av schablonmätta leveranser endast bör omfatta de aktörer som har ett avtalsförhållande med Svenska kraftnät dvs. de balansansvariga. Balansansvariga avräknar i sin tur schablonmätta leveranser till sina avtalspartner, dvs. de elleverantörer som den balansansvarige iklätt sig balansansvaret för.

Regeringen anser att myndigheternas förslag, tillsammans med de lagförslag som LEKO-utredningen redovisar, utgör ett ändamålsenligt regelverk som ger en tydlig bild av ansvarsfördelningen mellan olika aktörer och vilka krav på rapportering och informationsstrukturer som bör gälla för att möjliggöra införandet av schablonberäkning. Regler beträffande avräkning, uppföljning, informationsskyldighet etc. bör dock i så liten utsträckning som möjligt inkluderas i lagstiftningen. Sådana bestämmelser bör istället utfärdas av regeringen. De behov av justeringar och förbättringar som kan förväntas uppstå i takt med att marknad och teknik utvecklas kan härigenom tillgodoses på ett mera flexibelt sätt.

Samtidigt är det av största vikt att marknadens aktörer i ett så tidigt skede som möjligt informeras om vilka rutiner som kommer att gälla då schablonberäkning införs. Regeringen avser att inom kort utfärda föreskrifter i nära överensstämmelse med myndigheternas förslag.

4.6 Hantering av kostnader vid leverantörsbyte

Regeringens förslag: Innehavare av nätkoncession skall inte ha rätt att ta ut en särskild avgift vid byte av elleverantör.

LEKO-utredningens förslag: Varje enskild kund skall ha rätt att göra fyra avgiftsfria byten av elleverantör per kalenderår. Kostnaden för dessa byten kommer att belasta nättariffen. För byten därutöver skall nätägaren äga rätt att ta ut en avgift av kunden.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget. *Svensk Handel* ifrågasätter att den som byter elleverantör

inte också skall belastas av kostnaderna för bytet. *LRF* anser att antalet avgiftsfria leverantörsbyten bör begränsas till tre och *Kraftverksföreningen* och *Sveriges Elleverantörer* vill begränsa dem till två. *Kraftverksföreningen* efterlyser en samlad bild av hur kostnaderna för de åtgärder som krävs i samband med leverantörsbyte skall fördelas och betonar att de kostnader som faller på nätägaren bör få räknas in i de kostnader som får täckas av nätavgiften. *Statens energimyndighet* betonar att begränsningen till fyra byten per år kommer att ge upphov till höga administrationskostnader för uppföljning av antal byten och att antal avgiftsfria byten därför bör vara obegränsade.

Skälen för regeringens förslag: När en kund byter elleverantör är han också orsak till att vissa administrativa kostnader uppstår hos det lokala nätföretaget. I första hand beror dessa på att mätarställningen måste läsas av. Till detta skall även läggas kostnader för att registrera avlästa värden i datasystemet m.m. I samband med att riksdagen beslutade att schablonberäkning skall införas den 1 november 1999 uttalades att någon avgift inte skall tas ut av den kund som byter leverantör.

Det grundläggande motivet för att införa schablonberäkning är att konkurrensen skall öka och att alla elanvändare skall ges tillträde till den fria elmarknaden. Att byta elleverantör bör därför vara så enkelt och billigt som möjligt för kunden och inte förenat med en avgift.

Regeringen instämmer i *Statens energimyndighets* uppfattning att en begränsning av antalet kostnadsfria byten kan medföra att nätinnehavarens administrativa kostnader istället ökar, på grund av kravet på uppföljning och registrering av antalet byten. Sannolikt kommer endast ett fåtal kunder att göra ett stort antal byten per år. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att byte av elleverantör skall vara kostnadsfritt för kunden. Kostnaden för leverantörsbyte får således bäras av nätföretaget.

4.7 Vissa frågor kring timmätning

Regeringens förslag: Kostnader för mätning hos elanvändare som mäts enligt regeringens föreskrifter skall inräknas i den gemensamma nättariffen. Elanvändare som vill ha en mer avancerad mätning skall debiteras merkostnaderna för detta.

Den elanvändare som har ett avtal med en elleverantör som är baserat på timregistrerad mätning skall inte belastas med merkostnaden för denna mätning under det pågående avtalets löptid. Någon särskild ersättning bör inte utgå till de kunder som installerat timmätare.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Svenska kraftnäts förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* ifrågasätter att kostnaderna för timmätning hos kunder över schablongränsen skall ingå i nättariffen och därigenom belasta hela kundkollektivet. *Kraftverksföreningen* och

Sveriges Elleverantörer betonar att avräkning utifrån timvärden för kunder under schablongränsen endast bör få förekomma hos kunder som har avtal som gör fortsatt timvis avräkning nödvändig. Föreningen saknar också bestämmelser om tidsbegränsning av tillsvidareavtal. *LRF* å andra sidan ställer sig negativ till en avgift för timvärdeshantering eftersom rörligt pris till slutanvändare bidrar till lastutjämning och därigenom mindre miljöpåverkan.

Vad gäller frågan om kompensation till de elanvändare som redan investerat i utrustning för timmätning delar flertalet remissinstanser utredningens uppfattning att någon kompensation inte bör utgå. *Villaägarnas riksförbund* yrkar att staten schablonmässigt skall ersätta konsumenter som investerat i en timmätare med 1500 kr i varje enskilt fall. Även *Konsumentverket* och *LRF* anser att någon form av kompensation är rimlig.

Sveriges Fastighetsägare anser att maxpriset för timmätare bör behållas trots att schablonberäkning införs. *Konsumentverket* och *Svensk Handel* framhåller att timmätarinstallationer inte bör stimuleras fram genom statliga åtgärder och att fakturor i framtiden bör avspegla faktisk förbrukning. *Elmaterial Leverantörernas förening* framför att krav på ett minsta antal avläsningar av faktisk förbrukning per år bör regleras i lag i samband med övergången till schablonberäkning. Föreningen framför också att LEKO-utredningen har överskattat kostnaderna för timvis mätning och mätvärdeshantering.

Skälen för regeringens förslag: Områdesmodellen innebär att alla elanvändare över gränsen för schablonberäkning måste timmätas och att det är nätägaren som är skyldig att utföra denna mätning. I likhet med utredningen anser regeringen att de elanvändare som genom den nya lagstiftningen nu har att installera en mer avancerad mätutrustning inte skall belastas med kostnaderna för mätutrustningen och dess installationer. Kostnaderna bör istället betraktas som en systemkostnad och därför ingå i nättariffen.

Antalet kunder över den föreslagna gränsen för schablonberäkning är idag 30 000. Det kan antas att ungefär hälften av dessa kunder idag saknar timmätning. Så länge en kund över gränsen för schablonberäkning saknar timmätare kommer han att ingå i den förbrukningsprofil mot vilken kunder under schablongränsen avräknas. För att ge nätägaren möjlighet att installera de timmätare som kommer att krävas då schablonberäkning införs krävs en viss övergångstid. Denna övergångstid bör enligt regeringens mening utsträckas t.o.m. år 2001.

När schablonberäkning införs kommer intervallet för mätaravläsning för alla kunder som ligger under schablongränsen att vara detsamma. Den som efter det att schablonberäkning införts önskar installera mätare för timvis avläsning bör enligt regeringens mening själv stå för de merkostnader som uppkommer. Även det nu gällande takpriset på 2500 kr för timregistrerande utrustning bör enligt regeringens mening avskaffas, eftersom denna utrustning inte längre utgör en förutsättning för tillträde till den fria marknaden.

Med hänsyn till att timmätning redan förekommer under schablongränsen kommer särskilda bestämmelser att behövas för att reglera hur

timmätning skall hanteras för dessa kunder efter den 1 november 1999. I de fall då såväl kunden som leverantören saknar intresse av att fortsatt utnyttja timmätaren bör nättinnehavaren fritt kunna besluta om hur timmätaren fortsättningsvis skall utnyttjas. Om elanvändaren har ett avtal med sin elleverantör som grundar sig på timregistrerad mätning så bör enligt regeringens mening elanvändaren inte belastas med merkostnaden för denna mätning under det pågående avtalets löptid.

Genom de här föreslagna reglerna kommer de elkunder som installerat timvis mätutrustning även i fortsättningen att kunna ha viss nytta av timmätaren, trots att den inte längre kommer att vara en nödvändig investering för byte av elleverantör. Värdet av den nytta man haft, och i viss mån fortsatt kommer att ha, kan för flertalet kunder antas uppväga de utlägg man gjort. Mot denna bakgrund anser regeringen i likhet med LEKO-utredningen och flertalet remissinstanser att någon särskild ersättning inte bör utgå till de kunder som installerat timmätare.

Reglerna om att kostnader för mätning hos elanvändare som mäts enligt regeringens föreskrifter skall ingå i den gemensamma nättariffen bör inte omfatta produktionsanläggningar. Nu gällande lagstiftning som innebär att nätkoncessionshavaren skall debitera elproducenter kostnaderna för mätare med tillhörande insamlingsutrustning och mätarinstallation ändras således inte. Ett särskilt undantag bör dock göras för producenter som levererar en effekt om högst 1500 kW. Inmatningen för dessa producenter sker normalt på lokalnätsnivå. Vid införande av schablonberäkning kommer således elproduktionen från dessa anläggningar, om den inte mäts timme för timme, att ingå i förbrukningsprofilen för schablonmätta leveranser inom området. Detta är ur kvalitetssynpunkt olämpligt eftersom det knappast finns någon överensstämmelse mellan de små producenternas inmatningsprofil och de schablonmätta elanvändarnas uttagsprofil. För att systemet med schablonberäkning skall kunna fungera tillfredsställande måste således i stort sätt all elproduktion timmätas, vilket innebär att timmätare kommer att installeras vid mindre produktionsanläggningar som idag saknar utrustning för timmätning. Denna kostnad är en direkt följd av att systemet med schablonberäkning införs och bör enligt regeringens mening inte tas ut av de små producenterna. Kostnaden är istället att betrakta som en systemkostnad och bör således ingå i nättariffen.

5 Leveranskoncessionssystemet upphör

Regeringens förslag: Leveranskoncessionssystemet upphör i samband med att schablonberäkning av elförbrukning införs.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Inga remissinstanserna har något att erinra mot förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* betonar att leveranskoncessionssystemet i dess nuvarande form inte kan upprätthållas då schablonberäkning införs och att en förutsättning för att schablonberäkning skall kunna införas den 1 november 1999 således är att leveranskoncessionssystemet upphör i förtid.

Skälen för regeringens förslag: För att skydda små elanvändare föreskrivs i ellagen att det skall finnas en leverantör i varje område som har s.k. leveranskoncession. Innehavaren av leveranskoncession är skyldig att leverera el för normala förbrukningsändamål till alla kunder inom området som inte önskar byta elleverantör. Leveranskoncessionären är också skyldig att köpa el från produktionsanläggningar som är belägna inom området och som kan leverera en effekt om högst 1500 kW. Leveranskoncessionären är idag den enda leverantör som får leverera till kunder vars uttag inte mäts timme för timme. Leveranskoncessionärens priser övervakas av Statens energimyndighet. Samtliga idag beviljade leveranskoncessioner gäller t.o.m. år 2000.

När schablonberäkning införs öppnas hela elmarknaden för konkurrens. Därmed förändras förutsättningarna för de företag som idag är leveranskoncessionärer på ett genomgripande sätt. Regeringen delar LEKO-utredningens bedömning att leveranskoncessionssystemet inte kan upprätthållas då schablonberäkning införs.

5.1 Behovet av leveransskyldighet

Regeringens förslag: Samtliga elleverantörer skall vara leveransskyldiga gentemot sina kunder. Leveransskyldigheten upphör om abonnemanget upphör, om en annan elleverantör tar över leveransen eller om överföringen av el får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

LEKO-utredningens förslag: I syfte att begränsa antalet fall där konsumenter saknar avtal med en elleverantör föreslår utredningen att den som levererar el till konsument skall vara skyldig att förlänga leveransen i de fall ett avtal har löpt ut.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget. *Sveriges fastighetsägare* föreslår att den föreslagna leveransplikten skall gälla samtliga kunder med schablonberäkning och således inte endast konsumenter.

Skälen för regeringens förslag: Dagens skydd för mindre elkunder består i att leveranskoncessionären är skyldig att sälja el för normala förbrukningsändamål till kunder vars förbrukning inte mäts timvis, och att denna försäljning skall ske till ett skäligt pris.

De nu föreslagna reglerna för hantering av leverantörsbyten har till syfte att säkerställa att det alltid finns en balansansvarig i varje uttagspunkt och att det finns avtal om detta mellan elleverantören och den balansansvarige. Om de villkor som uppställs i detta sammanhang inte uppfylls sker inte något byte av balansansvarig och därigenom kan i förekommande fall inte heller bytet av elleverantör fullföljas. Avsikten med dessa bestämmelser är att undvika oklarheter beträffande vem som bär det ekonomiska ansvaret gentemot Svenska kraftnät för elleveransen. Bestämmelserna tar däremot inte sikte på förhållandet mellan elleverantör och elanvändare och de har inte heller utformats specifikt för konsumentförhållanden.

I ellagen har hittills saknats bestämmelser som reglerar förhållandet mellan elleverantör och elanvändare på den fria elmarknaden, med undantag av 11 kapitlets särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter, där villkor för avbrytande av överföring och leverans av el till konsumenter regleras.

När schablonberäkning införs upphör emellertid leveranskoncessionssystemet och den därtill kopplade leveransplikten. Mot denna bakgrund har LEKO-utredningen föreslagit att 11 kap. ellagen bör kompletteras med bestämmelser som uttryckligen anger att den som levererar el till konsument skall vara skyldig att förlänga leveransen om ett avtal har löpt ut. På detta sätt ersätts leveranskoncessionärens leveransplikt med bestämmelser som riktar sig till samtliga leverantörer av el till konsument och som innebär en skyldighet att fortsätta leveransen. Skyldigheten bör gälla fram till dess att konsumenten byter leverantör, eller fram till dess att överföringen av el har avbrutits enligt bestämmelserna i ellagens nuvarande 11 kap. 3 och 4 §. När konsumenten själv säger upp avtalet, t.ex. på grund av flyttning, upphör leveransskyldigheten att gälla. Den av LEKO-utredningen föreslagna lösningen har valts såväl av konsumentskyddsskäl som för att skydda elsystemets funktion så att otillbörligt utnyttjande förhindras.

Enligt regeringens bedömning är frågan om att skydda elsystemets funktion och skapa garantier mot otillbörligt utnyttjande det främsta skälet för det föreslagna systemet med leveransskyldighet. Frågan om elsystemets funktion gör sig emellertid lika starkt gällande beträffande elleverans till andra elanvändare än konsumenter. Regeringen anser således att den av LEKO-utredningen föreslagna leveransskyldigheten bör utvidgas till att omfatta samtliga elanvändare. I likhet med LEKO-utredningen föreslår regeringen att leveransskyldigheten upphör om abonnemanget upphör, om en annan elleverantör tar över leveransen eller om överföringen av el får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

Regeringen bedömer att förslaget inte kommer att påverka konkurrensituationen på elmarknaden, trots att det innebär ett visst mått av marknadsingripande, eftersom det omfattar alla elleverantörer. Samtidigt kan

leveransplikten knappast heller sägas innebära någon belastning för elleverantören, eftersom den avser betalande kunder och dessutom endast innefattar rätten till förlängning av elleveransen som sådan och inte det pris och övriga villkor som skall tillämpas efter förlängning.

En sådan bestämmelse innebär entydiga spelregler på elmarknaden som är lätta att förstå för både elleverantörer och kunder. Härigenom kan antalet fall där en elanvändare kan komma att sakna en elleverantör reduceras högst väsentligt.

5.2 Elanvändare som saknar elleverantör

Regeringens förslag: Till elanvändare som saknar elleverantör skall nätkoncessionsinnehavaren vara skyldig att anvisa en elleverantör. För att kunna fullgöra denna skyldighet skall nätkoncessionsinnehavaren teckna avtal med en elleverantör som åtar sig att leverera el till samtliga elanvändare inom nätkoncessionsområdet som saknar elleverantör.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. LEKO-utredningens förslag avser dock endast konsumenter.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget. Behovet av ett konsumentskydd för kunder som hamnat i ett avtalslöst tillstånd framhålls av *Konsumentverket* och *LO*. *Sveriges Elleverantörer* betonar att det bör klargöras vad som skall gälla beträffande näringsidkare som saknar elleverantör.

Skälen för regeringens förslag: I vissa fall kan elanvändaren ha ett avtal med nätägaren, utan att ha hunnit skaffa sig ett avtal med en elleverantör. Detta kan t.ex. inträffa vid ny- och återanslutning eller återinkoppling av en anläggning, samt vid nyinflyttning. I denna situation kan elanvändaren komma att sakna en elleverantör som kan utpekas som leveranspliktig.

Dessa kunder, som således kan komma att sakna avtal om elleverans, kan enligt regeringens mening garanteras en sådan leverans utan att nu gällande krav på åtskillnad mellan nätverksamhet respektive produktion och handel med el påverkas. Även om nätägaren är förhindrad att bedriva handel med el kan han inom ramen för nätverksamheten inhandla och producera el för att bl.a. täcka nätförluster. Inom ramen för dessa bestämmelser kan nätägaren åläggas en skyldighet att kontraktera en elleverantör som åtar sig leverans i de aktuella fallen.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund en bestämmelse som riktar sig till nätägaren, och som innebär att denne skall vara skyldig att kontraktera en elleverantör som i avtalet med nätägaren förbinder sig att omedelbart svara för elleverans i det fall då elanvändaren saknar avtal med en elleverantör. Bestämmelsen bör enligt regeringens mening omfatta alla elanvändare. Med en sådan ordning finns alltid en elleverantör gentemot vilken elanvändaren är betalningsansvarig. De närmare detaljer som kan behöva regleras i detta sammanhang bör hanteras i avtal mellan

nätägaren, anvisad elleverantör och i avtal med elanvändaren. I samband med anvisning bör nätägaren också upplysa om att elanvändaren, om han så önskar, kan byta elleverantör i enlighet med de regler för leverantörsbyte som gäller på marknaden.

Vad gäller nätägarens möjligheter att teckna avtal med en leverantör till vilken avtalslösa elanvändare kan anvisas, gör LEKO-utredningen följande bedömning.

Nätägaren köper redan i dag stora volymer för att täcka behovet av förlustkraft och tillhör härigenom en av de största kunderna på ett lokalnät. I samband med att schablonberäkning införs kommer förlustkraften att kunna upphandlas från flera konkurrerande elleverantörer. Samtidigt medför införandet av schablonberäkning att konkurrenstrycket på marknaden för hushållskunder kommer att öka.

Den eller de elleverantörer som åtar sig leveransplikten gentemot avtalslösa konsumenter, kommer inte att underkastas prisreglering. Elleverantören kan således täcka eventuella befarade kreditförluster genom fri prissättning och får samtidigt, utan några särskilda marknadsföringsinsatser, förtur till ett kundkollektiv av hushållskunder. Det kommer således att finnas ett ekonomiskt värde i att svara för denna typ av leverans till konsument, varför det kan förutsättas att fler elleverantörer med sådan kundinriktning kommer att konkurrera om marknadsandelar.

Regeringen bedömer det mot denna bakgrund som osannolikt att nätägaren skulle stöta på svårigheter att kontraktera en eller flera elleverantörer för det angivna ändamålet. I sammanhanget bör även framhållas att antalet elanvändare som kommer att behöva anvisas en elleverantör kan antas bli relativt begränsat. Denna bedömning grundar sig bl.a. på norska erfarenheter som redovisats av LEKO-utredningen.

5.3 Behovet av prisreglering

Regeringens förslag: Dagens prisprövning av elleveranser upphör att gälla i samband med att leveranskoncessionssystemet avskaffas. Någon prisprövning av elleveranser kommer fortsättningsvis inte att ske.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget. *Svensk Handel* betonar att prisreglering inte är förenligt med en fri marknad. *Konsumentverket* betonar behovet av att Statens energimyndighet även fortsättningsvis följer upp prisutvecklingen på elmarknaden.

Skälen för regeringens förslag: En förutsättning för att kunna köpa el på den öppna elmarknaden har hittills varit att elanvändaren bekostar en elmätare som registrerar förbrukningen per timme och att nätägaren rapporterar förbrukningen till olika aktörer. Kostnaden har inneburit att elanvändare med liten förbrukning funnit det vara olönsamt att installera en timmätare. Dessa kunder har istället varit hänvisade till leveranskon-

cessionären i sitt område. Under dessa förutsättningar har priskontroll av inköps- resp. leveransvillkor varit viktiga inslag för att ge ett tillfredsställande skydd åt de små konsumenterna. När schablonberäkning införs kommer samtliga elanvändare att kostnadsfritt kunna byta elleverantör. Den ökade konkurrensen på marknaden kommer således att utgöra en tillräcklig garanti för att ingen leverantör kan ta ut oskäligen priser av konsumenterna. Således kommer något behov av prisprövning enligt regeringens bedömning inte att finnas då de nya regelverket införs.

Vad gäller behovet av konsumentskydd i övrigt utgör enligt regeringens mening ellagens särskilda bestämmelser om överföring av el till konsument (11 kap.) ett tillräckligt skydd.

5.4 Vissa övriga frågor kopplade till leveranskoncessionssystemet

5.4.1 Elleveranser inom fjärrvärme- och naturgasområden

Regeringens förslag: Några regler om skydd mot konkurrens från el inom områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses att distribueras skall inte förekomma i fortsättningen.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Kommunförbundet*, *Svenska Fjärrvärmeföreningen* och *Elbruk* tillstyrker utredningens förslag att undantaget från leveranskoncessionärernas leveransplikt som nu gäller inom områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses att distribueras avskaffas. Övriga remissinstanser lämnar utredningens förslag inom detta område utan kommentarer. *Svenska Fjärrvärmeföreningen* påpekar att dagens skydd sedan länge urholkats och fjärrvärmens idag konkurrerar på egna meriter.

Skälen för regeringens förslag: En leveranskoncessionär är idag skyldig att leverera el för normala förbrukningsändamål till alla kunder som så önskar inom det geografiska område koncessionen omfattar. Denna leveransskyldighet gäller dock inte för uppvärmningsändamål i områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses att distribueras. När leveranskoncessionssystemet upphör, så försvinner också denna undantagsregel.

Undantaget från leveransskyldighet inom fjärrvärme- och naturgasområden infördes i samband med tillkomsten av lagen (1977:439) om kommunal energiplanering. I samband med riksdagens beslut våren 1994 om handel med el i konkurrens (prop. 1993/94:162, bet. 1993/94:NU22, rskr. 1993/94:358) betonades att undantaget från leveransplikt borde behållas under en övergångsperiod i syfte att ge aktörerna möjlighet till en successiv anpassning till det nya förhållandena på elmarknaden. Samtidigt framhölls att den kund som vägrades leverans för upp-

värminsändamål av leveranskoncessionären skulle ha möjlighet att byta elleverantör. En kund i ett fjärrvärmeområde skulle på så sätt kunna få leverans av el för sin värmeförsörjning, under förutsättning att det fanns kapacitet i nätet för anslutning vid högre effekt. Om sådan kapacitet saknades måste nätägaren inom skälig tid förstärka nätet för att göra anslutningen möjlig.

I regeringens proposition om ny ellagstiftning (prop. 1994/95:222) framhöll regeringen att det, utöver vad leveranskoncessionen skulle ge, fanns behov av att tillfälligt stärka skyddet mot konkurrens från el för vissa fjärrvärme- och naturgasverksamheter. Regeringen föreslog mot denna bakgrund att, under en övergångstid på tre år, den som innehar nät-koncession efter anmälan från kommunen skall förbjudas att medge ett nätabonnemang som möjliggör en övergång från fjärrvärme eller uppvärmning med naturgas till elvärme. Kommunala företag som bedriver fjärrvärmeverksamhet eller distribuerar naturgas och som erhåller detta skydd skall under övergångstiden omfattas av likställighets- och självkostnadsprincipen. Förbudet skulle således gälla till utgången av år 1998. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 995/96:NU1, rskr.1995/96:2).

Endast en mindre del av landets samtliga fjärrvärme och naturgasverksamheter förutsågs ha behov av det särskilda skyddet. Enligt Värme- och gasmarknadsutredningens delbetänkande Effektiva värme och miljölösningar (SOU 1999:5) har möjligheterna att söka detta skydd också utnyttjats i mycket begränsad omfattning.

Det övergångslösningar som tillämpats för att tillfälligt stärka skyddet mot konkurrens från el för vissa fjärrvärme- och naturgasverksamheter har underlättat en successiv anpassning till det nya förhållandena på elmarknaden. Enligt regeringens mening talar också det begränsade utnyttjandet av skyddet för att fjärrvärmerna och naturgasen nu bör kunna konkurrera utan särskilda undantag för eluppvärmning. Regeringens samlade bedömning är således att det inte finns något behov av att i någon annan form upprätthålla det undantag från leveranskoncessionärernas leveransplikt som idag gäller inom områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses att bli distribuerad.

5.4.2 Konsekvenser för leveranskoncessionärerna

Regeringens bedömning: För vissa leveranskoncessionärer kan särskilda problem uppstå till följd av att man tecknat långsiktiga avtal för anskaffning av den kraft man planerat att leverera till sina leveranskoncessionskunder. Avtalen kan innehålla fasta såväl volym- som prisvillkor. En särskild förhandlare bör klargöra omfattningen av problemet med ofördelaktiga kraftanskaffningsavtal och om det finns behov ta upp förhandlingar med berörda parter i syfte att få avtalsvillkoren justerade.

LEKO-utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan synpunkter. *Sveriges Elleverantörer* anser att förslaget om en särskild förhandlingsman inte är tillräckligt och betonar behovet av kraftfulla åtgärder för att förhindra en forcerad strukturovandling med utförsäljningar och konkurser som följd. *Kammarrätten i Stockholm* påpekar att problem kan uppkomma i form av t.ex. skadeståndsanspråk från koncessionsinnehavarna och att denna fråga bör utredas närmare. *Kraftverksföreningen* betonar att en eventuell omförhandling av gällande kontrakt inte bör drabba råkraftleverantören och att det kopplat till den föreslagna förhandlingsmannen bör finnas någon form av fond finansierad av staten ur vilken nämnda förluster kan kompenseras. Även *Sveriges Elleverantörer* förordar en liknande lösning.

Skälen för regeringens bedömning: När schablonberäkning införs förändras förutsättningarna för de företag som idag är leveranskoncessionärer på ett genomgripande sätt. Som framgått kan leveranskoncessionssystemet i nuvarande form överhuvudtaget inte längre upprätthållas. Införandet av schablonberäkning kan förväntas medföra ökad konkurrens, prispress och minskade marginaler i elbranschen. Som en följd av denna utveckling kommer sannolikt såväl andra affärsstrategier som en större försäljningsvolym än vad många leveranskoncessionärer har idag att krävas för en långsiktig överlevnad.

Enligt det utredningsunderlag som redovisats av LEKO-utredningen kommer troligen en årlig energiomsättning på i storleksordningen 500 till 1 000 GWh eller mer att krävas för att det skall vara lönsamt att bedriva en fullskalig elhandelsverksamhet. Att döma av den undersökning SIFO utfört åt utredningen torde det vara knappt 20 % av de ca 170 företag som bedriver elhandel med stöd av leveranskoncession som idag har en försäljningsvolym som överstiger 500 GWh per år. Bland de företag som inte når upp till denna nivå torde ett betydande antal vara ägda av kommuner.

Mot denna bakgrund drar regeringen, i likhet med LEKO-utredningen, slutsatsen att införandet av schablonberäkning kommer att leda till en genomgripande omstrukturering av försäljningsverksamheten på elmarknaden. Detta kommer sannolikt att medföra att framför allt mindre företag som inte förmår anpassa sig till den nya konkurrenssituationen tvingas

upphöra med sin verksamhet. Regeringen vill dock betona att dessa konsekvenser skulle ha uppstått oavsett tidpunkt för införandet av schablonberäkning och avveckling av leveranskoncessionssystemet.

Många leveranskoncessionärer har tecknat långsiktiga avtal för anskaffning av den kraft man planerat att leverera till sina leveranskoncessionenkunder. Avtalen kan innehålla fasta såväl volym- som prisvillkor. Resultatet av den undersökning som SIFO utfört på LEKO-utredningens uppdrag visar att ca två tredjedelar av de elhandelsföretag som intervjuats uppger sig ha kraftanskaffningsavtal som sträcker sig längre än till den 1 oktober år 2000 för att täcka leveranser till leveranskoncessionenkunder.

LEKO-utredningen betonar att tillgängligt utredningsunderlag för närvarande inte är tillräckligt för att bedöma i vilken utsträckning långsiktiga kraftanskaffningsavtal verkligen är ett problem för leveranskoncessionärerna. Enligt LEKO-utredningens mening kan man dock inte bortse från risken att vissa leveranskoncessionärer till följd av sina kraftanskaffningsavtal kan få problem genom att leveranskoncessionssystemet upphör i förtid i samband med att schablonberäkning införs den 1 november 1999.

I likhet med utredningen och flertalet av remissinstanserna anser regeringen att det är väsentligt att klarlägga omfattningen av de problem som kan komma att uppstå för leveranskoncessionärerna på grund av denna typ av långsiktiga kraftanskaffningsavtal. Mot denna bakgrund kommer en särskild förhandlare att ges i uppgift att klarlägga omfattningen av problemet med ofördelaktiga kraftanskaffningsavtal och om det finns behov uppta förhandlingar med berörda parter i syfte att få avtalsvillkoren justerade.

5.4.3 Skydd för små elproducenter

Regeringens bedömning: Mottagningsplikten för elproduktion från små producenter bör etableras på marknadsmässiga grunder. Marknadens aktörer bör därför ges möjlighet att på frivillig basis åta sig mottagningsplikten för små producenter t.o.m. utgången av år 2000. Detta åtagande bör initieras genom konkurrensupphandling där anbudsgivarna förbinder sig att köpa hela eller vissa delar av elproduktionen från de små producenterna till en i anbudet angiven prisnivå. Regeringen avser att ge Svenska kraftnät i uppdrag att initiera ett förfarande med denna inriktning.

Genom anbudsprocessen erhålls en marknadsmässig värdering av den småskaliga elproduktionen där såväl systemtekniska aspekter som möjligheter till marknadsprofilering vägs in i priset. Härigenom erhålls ett tillförlitligt underlag som sedan kan ligga till grund för en bedömning av behovet av ytterligare skyddsåtgärder för olika kategorier av mindre produktionsanläggningar.

Med detta förfaringsätt kan stödbehovet för de små producenterna begränsas i väsentlig omfattning. Med resultatet av upphandlingen som underlag avser regeringen att i höstens budgetproposition redovisa sin bedömning av stödbehovet för de små producenterna.

LEKO-utredningens förslag: Utredningen föreslår att de små elproducenterna ges ett skydd som så långt möjligt motsvarar vad leveranskoncessionen ger idag. Detta kan åstadkommas bl.a. genom att elproducenterna ges en garanterad avsättning för den producerade elen genom att någon aktör åläggs mottagningsplikt. Utredningen föreslår att mottagningsplikten för perioden den 1 november 1999 t.o.m. år 2000 läggs på ett av staten och övriga berörda intressenter särskilt etablerat inköpsbolag eller på de företag som idag är leveranskoncessionärer.

Därutöver föreslår utredningen att de små elproducenterna för perioden den 1 november 1999 t.o.m. år 2000 ges en ersättning för den producerade elen som motsvarar vad de kan antas ha erhållit om schablonberäkning inte införts. Ersättningen till de små producenterna bör enligt utredningens bedömning vara 21 öre/kWh och mottagningsplikten bör endast gälla till detta pris. Nivån bör vara enhetlig för all småskalig produktion och gälla över hela landet.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser ansluter sig till utredningens bedömning att små elproducenter, från det att leveranskoncessionssystemet upphör fram till utgången av år 2000, bör få ett skydd som motsvarar det de hade då leveranskoncessionssystemet gällde. Kommunförbundet betonar att nuvarande system där stödet till de små producenternas sker lokalt inte är tillfredsställande.

Ett flertal remissinstanser stöder förslaget om en särskild inköpsfunktion för mottagning av el från små elproducenter. *Konsumentverket*, *Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO)* och *Bohus Energi AB* anser att ansvaret för att ta emot den småskaliga produktionen i stället bör läggas på Svenska kraftnät eller ett särskilt bolag inom Svenska kraftnät. *SERO* och *VEGAB Vattenenergi AB* anser också att stödet i första hand bör utgå oberoende av ägarkategori, men att en selektering av ägarkategorier kan övervägas.

SERO betonar den korta tid som stått till buds för framtagning av förslaget till övergångsbestämmelser och förutsätter att de små elproducenternas situation kommer att belysas på ett mer ingående sätt i det fortsatta utredningsarbetet. *SERO* och *VEGAB* framför också kritik mot det ekonomiska underlag som legat till grund för utredningens bedömning av värdet av den småskaliga kraftproduktionen och den faktiska subventionsnivån till de små producenterna.

SERO liksom *LRF* anser att ersättningsnivån bör återställas till den nivå som gällde då elmarknadsreformen genomfördes, vilket innebär en ersättning på 25–26 öre/kWh. *VEGAB* betonar att stödet bör årtids-differentieras.

Skälen för regeringens bedömning: Systemet med leveranskoncession ger produktionsanläggningar som kan leverera en effekt om högst 1500 kW ett särskilt skydd. Således är leveranskoncessionären skyldig att köpa el från de små elproducenter som är belägna inom det geografiska område koncessionen omfattar. Detta skall också ske till ett skäligt pris. För skälighetsbedömningen svarar Statens energimyndighet. Utgångspunkten för skälighetsbedömningen är att priset skall baseras på koncessionshavarens genomsnittliga försäljningsintäkter per kWh över

året med avdrag för skäliga kostnader för administration m.m. och skälig vinstmarginal för koncessionshavaren. Med försäljningsintäkt avses den tariff som koncessionshavaren tillämpar för hushållskunder och andra mindre förbrukare.

Vid behandlingen av den nu gällande ellagstiftningen betonade regeringen att övergången till en fri marknad på kort sikt kan innebära vissa problem för småskalig elproduktion (prop. 1993/94:162). Näringsutskottet delade denna bedömning (bet. 1993/94:NU22) liksom bedömningen att det föreslagna systemet med mottagningsplikt ger ett tillfredsställande skydd för de små producenterna. Utskottet underströk betydelsen av att konsekvenserna för den småskaliga elproduktionen nogga belyses i samband med att systemet med leveranskoncession ses över.

De små elproduktionsanläggningarna, som kan leverera el med en effekt av högst 1500 kW, består av mindre vattenkraftstationer, vindkraftverk och mindre kraftvärmeanläggningar. Enligt Statens energimyndighets rapport Utvecklingen på elmarknaden 1998 utgörs de små kraftverken totalt av ca 1 200 vattenkraftverk och ca 400 vindkraftverk. Till detta kommer vissa kraftvärmeverk.

Den småskaliga produktionen utgör ca 1,5 % av landets totala elproduktion, eller knappt 2 TWh per år. Av detta står vattenkraft för ca 1,5 TWh och vindkraft för ca 0,4 TWh.

De små kraftverken är anslutna på lokalnätetsnivå. En relativt stor del av produktionen är koncentrerad till ett fåtal nätområden. Vindkraftsproduktionen är t.ex. starkt koncentrerad till områden med goda vindförhållanden, som Gotland och västkusten. Ca 10 % av landets lokalnätägare har småskalig elproduktion av mer betydande omfattning ansluten till sina nät. I några fåtal fall är den småskaliga produktionen t.o.m. av sådan omfattning att den vid vissa tidpunkter på året överstiger behovet hos den leveranskoncessionär som i dag har mottagningsplikten.

När systemet med leveranskoncession avskaffas upphör också det nuvarande skyddet för den småskaliga elproduktionen. Skyddet för de små producenterna måste härmed ges någon annan form.

De små elproducenterna kan inte agera på elmarknaden på samma villkor som de större producenterna. Det är viktigt att förutsättningarna är goda för den småskaliga och ofta miljövänliga produktionen. Regeringen bedömer att stabila villkor för de små producenterna kräver att någon form av enhetliga inkösvillkor och en rimlig prisnivå behålls åtminstone t.o.m. år 2000. Under denna övergångsperiod bör samtidigt ett förslag till en långsiktig lösning för de små elproducenterna tas fram. Härvid utgör LEKO-utredningens fortsatta arbete ett viktigt underlag liksom det arbete som bedrivs inom EU för att, inom ramen för Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el, utveckla gemensamma regler för stöd till förnybar elproduktion. I detta arbete bör enligt regeringens mening marknadsnära lösningar eftersträvas där den småskaliga elproduktionen ges en marknadsmässig värdering, samtidigt som inbördes konkurrens mellan olika former av småskalig elproduktion skapar incitament till effektivisering och produktivitetens utveckling.

Det är enligt regeringens mening viktigt att den övergångslösning som föreslås gälla, från det att leveranskoncessionssystemet upphör fram till utgången av år 2000, utformas så att största möjliga flexibilitet skapas vid en övergång till en mer långsiktig lösning. Samtidigt bör såväl den part som åtar sig mottagningsplikten som de små producenterna arbeta på så marknadsmässiga villkor som möjligt.

Eftersom leveranskoncessionärernas priser till hushållskunder endast förändrats i begränsad omfattning sedan avregleringen har detta också inneburit en förhållandevis stabil ersättning till de små producenterna. Nivån på denna ersättning är i dag i genomsnitt ca 25 öre/kWh. LEKO-utredningen har dragit slutsatsen att de små elproducenterna bör ges en ersättning som motsvarar vad de kan antas ha erhållit om schablonberäkning inte införts och att denna ersättning bör gälla tom år 2000. Utredningens bedömning är att denna ersättningsnivå ungefär motsvarar 21 öre/kWh, eftersom ett visst prisfall var att vänta även om schablonberäkning inte införts. Denna ersättningsnivå kan antas komma att ligga över marknadspriset för el under den aktuella perioden.

Att på marknadsmässiga grunder ge en korrekt värdering av den småskaliga elproduktionen och därmed behovet av stöd för att upprätthålla den föreslagna ersättningsnivån är dock förknippat med betydande svårigheter. Detta förhållande påtalas av LEKO-utredningen liksom av flera remissinstanser. Svårigheterna beror såväl på osäkerhet kring framtida marknadspriser, som svårigheter att värdera den småskaliga kraftproduktionen. Viktiga faktorer i detta sammanhang är bl.a. den småskaliga produktionens väderberoende samt behovet av ersättning för ökade administrationskostnader hos den som åläggs mottagningsplikten. En annan viktig faktor är också att ersättningsbehovet sannolikt skiljer sig mellan olika typer av produktionsanläggningar. Det kan heller inte uteslutas att ersättningsbehovet kan reduceras genom att elförsäljning profileras som "grön el" med en högre prisnivå än det genomsnittliga marknadspriset.

Att utifrån nuvarande underlag besluta om en specifik ersättningsnivå per kWh el för all småskalig elproduktion innebär således en betydande risk för såväl överkompensation som underkompensation av vissa producenter. En enhetlig ersättningsnivå av detta slag skulle enligt regeringens mening heller inte bidra till en successiv anpassning till mer marknadsmässiga villkor, vilket enligt regeringens mening är väsentligt för den småskaliga elproduktionens långsiktiga konkurrensmöjligheter.

Med hänvisning till vad som här anförts är regeringen inte nu beredd att fastställa en enhetlig ersättningsnivå som skall gälla för all småskalig elproduktion under perioden den 1 november 1999 – den 31 december 2000 eller att ta initiativ till att bilda ett särskilt inköpsbolag som åläggs mottagningsplikten för den småskaliga kraftproduktionen.

Regeringen föreslår istället att marknadsaktörer ges möjlighet att på frivillig bas åta sig mottagningsplikten för små producenter. Detta åtagande bör initieras genom konkurrensupphandling där anbudsgivarna förbinder sig att köpa hela eller vissa delar av elproduktionen från de små producenterna till en i anbudet angiven garanterad prisnivå. Genom ett sådant förfarande erhålls en marknadsmässig värdering av den småskaliga

produktionen där faktorer som årstidsvariationer, effektvärdering, effektiva inköpsrutiner, värdering av goodwill och möjligheter att marknadsföra s.k. grön el tas med i kalkylen tillsammans med värderingar av den framtida elprisutvecklingen. Självklart står det såväl de stora elhandelsföretagen som de små producenterna fritt att genom exempelvis ett gemensamt bolag inkomma med anbud.

Genom ett sådant förfarande erhålls ett tillförlitligt underlag för att bedöma omfattningen av ett eventuellt stödbehov och hur detta behov skiljer sig mellan olika typer av anläggningar. Med denna värdering som grund kan den garanterade prisnivå, som lagts fast genom anbuds-förfarandet, kompletteras med lämpliga insatser som anpassats till de specifika marknadsförhållanden som gäller för olika kategorier av mindre produktionsanläggningar.

Regeringens bedömning är att med detta förfaringssätt kan stödbehovet för de små producenterna begränsas i väsentlig omfattning. Regeringen avser att ge Svenska kraftnät i uppdrag att ta initiativ till en upphandling med denna inriktning. Med resultatet av upphandlingen som underlag avser regeringen att i höstens budgetpropositionen redovisa sin bedömning av det framtida behovet av skyddsåtgärder för de små producenterna.

6 Författningskommentar

1 kap.

4 § Med nätverksamhet avses att ställa elektriska starkströmsledningar till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återin-koppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i inmatnings- eller uttagspunkt.

I paragrafen definieras begreppet nätverksamhet. En av de verksamheter som ingår i begreppet är mätning av överförd effekt och energi. I och med att schablonberäkning införs för ett stort antal elanvändare kommer deras elförbrukning inte bara att mätas utan också att beräknas. Därför har definitionen förtydligats på denna punkt.

6 § Med elleverantör avses den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller någon annan.

En elanvändare som importerar el skall fullgöra de skyldigheter som åligger en elleverantör.

Regeringen får föreskriva undantag från första stycket för verksamhet inom en byggnad eller ett begränsat område.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 5 § i lagrådsremissen. På förslag av Lagrådet har bestämmelsen i stället tagits in i 1 kap. under rubriken "Definitioner".

Elleverantörers skyldigheter regleras i 8 kap. Som framgår av det kapitlets 5 § måste alla elanvändare ha en elleverantör. Syftet med den bestämmelsen är att alla elanvändare skall göra rätt för sig ekonomiskt genom att till en elleverantör betala för den el man förbrukar. För att detta syfte skall uppnås måste elanvändaren ha en seriös elleverantör som har både vilja och förmåga att fullgöra de uppgifter som åligger en elleverantör. Den främsta skyldigheten är att ekonomiskt svara för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som elleverantören levererar till sina kunder. Därför anges i *första stycket* att endast den som yrkesmässigt levererar el anses som elleverantör. Av definitionen framgår också att som elleverantör anses såväl den som levererar el som han själv har producerat, dvs. en producent, som den som levererar el som andra har producerat, dvs. en elgrossist.

Om en elanvändare importerar el kan den utländske elleverantören inte åläggas de skyldigheter som gäller för elleverantörer enligt ellagen. Därför föreskrivs i *andra stycket* att elanvändaren i denna situation måste svara för dessa skyldigheter.

I *tredje stycket* bemyndigas regeringen att föreskriva att elleverantörer som levererar el inom en byggnad eller ett begränsat område inte skall

omfattas av definitionen. Dessa undantag kommer främst att avse ägare till flerfamiljshus där el enligt hyresavtalet ingår i hyran. I dessa fall är det fastighetsägaren som köper in elen och därefter levererar den till sina hyresgäster mot betalning. Fastighetsägaren kan därmed anses yrkesmässigt leverera el. Liknande situationer kan föreligga exempelvis i affärsgallerior, industribygar etc. De elleverantörer som undantas från definitionen undantas därmed också från de rättigheter och skyldigheter som enligt ellagen gäller för elleverantörer.

3 kap.

Skyldighet att mäta och beräkna överförd el

10 § Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden.

Om en elanvändare har ett säkringsabonnemang om högst 200 ampère eller tar ut en effekt om högst 135 kilowatt vid lågspänning skall nätkoncessionshavaren i stället dels preliminärt beräkna mängden överförd el och dess fördelning över tiden (preliminär schablonberäkning), dels slutligt mäta mängden överförd el och beräkna dess fördelning över tiden (slutlig schablonberäkning). Det åligger vidare nätkoncessionshavaren att rapportera resultaten av dessa mätningar och beräkningar.

Närmare föreskrifter om angivna skyldigheter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Enligt nuvarande lydelse av paragrafen är nätinnehavarna skyldiga att utföra mätning av överförd el samt att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen eller nätmyndigheten meddelar.

I *första stycket* görs nu en precisering av denna huvudregel. Där anges sålunda numera de två värden som mätningen skall avse, nämligen dels mängden överförd el, dels dess fördelning över tiden. Båda dessa värden krävs för att en riktig debitering av elkundens inmatning eller uttag skall kunna ske. Huvudregeln om mätning gäller både i inmatnings- och uttagspunkter.

I *andra stycket* görs ett undantag från denna huvudregel. Det innebär kort uttryckt att vissa värden får beräknas i stället för mätas. Dessa beräkningar kommer att vara schablonbaserade och kallas därför schablonberäkning. Undantaget gäller bara i uttagspunkter. I andra stycket anges också vilka elanvändare som kan komma i fråga för denna schablonberäkning.

Definitionen sker utifrån det elabonnemang som elanvändaren har. Det vanliga bland hushållskunder är att man har ett säkringsabonnemang. Det innebär att man har en säkring med visst angivet ampèretal, varför man inte kan ta ut högre effekt än den avtalade utan att säkringen löses ut. Denna form av abonnemang förekommer bara på lågspänningsnivå. För kunder med större elförbrukning är det vanligt med effektabonnemang.

Även då avtalar man om en viss högsta effekt i uttagspunkten. I detta fall kan man dock ta ut högre effekt än den avtalade men man får då betala extra om så sker. Denna typ av abonnemang förekommer både på låg- och högspänningsnivå.

Med stöd av paragrafens nuvarande bemyndigande har regeringen meddelat föreskrifter om mätning och rapportering i förordningen (1995:1179) om mätning och rapportering av överförd el.

Enligt den förordningen skall förbrukningen hos alla elanvändare som inte köper sin el av leveranskoncessionshavaren mätas per timme. Därmed får man fram de två värden som krävs för en rättvisande debitering av elanvändarens förbrukning, nämligen dels mängden uttagen el i uttagspunkten, dels den uttagna elens fördelning över tiden.

Med stöd av bemyndigandet i denna paragraf, som nu har placerats i ett nytt, *tredje stycke*, kommer regeringen att utfärda ytterligare föreskrifter om mätning och beräkning av elanvändares förbrukning. Därvid kommer de bestämmelser som gäller den timvisa mätningen att behållas i stort sett oförändrade. Vad gäller det stora flertalet elanvändare kommer, som framgår av andra stycket, deras förbrukning dock inte att behöva mätas per timme. Deras förbrukning kommer i stället att dels beräknas enligt vissa schablonmetoder, dels mätas. Detta kommer i korthet att gå till på följande sätt.

Under året kommer det för varje elanvändare att ske dels en preliminär beräkning av hans förbrukning, vilken görs på grundval av föregående års förbrukning, dels en slutlig mätning och beräkning av hans förbrukning, vilken görs ett år senare.

Den preliminära beräkningen grundar sig på schablonmässiga beräkningar av dels mängden överförd el, dels dess fördelning över tiden. Vad gäller mängden överförd el utgår man från att mängden blir densamma som elanvändarens förbrukning under det föregående året. Vad gäller den överförda elens fördelning över tiden beräknas den på grundval av den s.k. förbrukningsprofilen. Denna profil beräknas på följande sätt. Den totala inmatningen på ett lokalnät mäts kontinuerligt per timme. Den inmatade mängden el reduceras med förbrukningen hos de elanvändare vars elförbrukning mäts per timme. Den mängd el som därefter återstår är den mängd el som tagits ut av de elanvändare vars förbrukning inte mäts per timme samt nätförluster. Den *samlade* förbrukningen hos dessa elanvändare mäts alltså per timme. Ökningen och minskningen över tiden av den *samlade* förbrukningen utgör den s.k. förbrukningsprofilen. Därefter utgår man från att alla dessa elanvändare har samma uttagsprofil, dvs. att förbrukningen hos var och en ökar och minskar i enlighet med förbrukningsprofilen.

Den slutliga mätningen och beräkningen grundar sig dels på mätning av mängden överförd el, dels på en schabloniserad beräkning av dess fördelning över tiden. Varje elanvändares mätare kommer alltså att läsas av minst en gång om året, varvid man får fram den exakta mängden överförd el till elanvändaren. Fördelningen av denna mängd över tiden sker därefter på grundval av förbrukningsprofilen.

Utöver det nu sagda kommer föreskrifter att meddelas bl.a. om den sammanlagda förbrukningens fördelning mellan de balansansvariga och

elleverantörerna och om de områden inom vilka mätningen skall ske. All mätning sker områdesvis. Av tekniska skäl sammanfaller dessa områden dock inte alltid med nätkoncessionsområdena. Därför kommer föreskrifter att meddelas om dessa områden.

Enligt nuvarande lydelse av paragrafen kan regeringen bara bemyndiga nätmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om mätning och rapportering. Detta bemyndigande ändras nu till att avse den myndighet som regeringen bestämmer. Därmed får regeringen möjlighet att bemyndiga såväl nätmyndigheten som den systemansvariga myndigheten, dvs. Affärsverket svenska kraftnät, att meddela föreskrifter.

Paragrafen har i huvudsak utformats enligt Lagrådets förslag. Vid föredragningen i Lagrådet förbisågs dock den preliminära beräkning av elanvändarnas förbrukning som sker, varför regeringens förslag även tar upp denna fråga. Som framgår av avsnitt 4.3 har också en viss ändring skett vad gäller de elanvändare som har effektabonnemang.

Kostnader för mätning och beräkning

11 § En elanvändare som begär att hans elförbrukning skall mätas på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § skall debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning därvid kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna skall elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Andra kostnader för mätning än de som nu nämnts får inte debiteras enskilda elanvändare.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

Systemet med schablonberäkning medför att förbrukningen hos samtliga kunder som inte omfattas av detta system, däribland samtliga producenter, skall mätas per timme. Detta kräver en avancerad och därmed dyrbar mätare.

Hittills har gällt att en enskild elanvändare, vars förbrukning mäts per timme och som därför behöver en avancerad mätare, skall debiteras kostnaden för en sådan mätare och dess installation. För de flesta elanvändare har det dock funnits en övre gräns för denna debitering om 2 500 kronor. Föreskriften om debitering av den enskilde elanvändaren, vilken hittills har funnits i paragrafens *första stycke* tas nu bort, vilket medför att kostnaden för samtliga mätare och deras installation hos elanvändare, med visst undantag i det följande, skall ingå i kostnadsunderlaget för den gemensamma nättariffen.

Enligt de nya föreskrifter som regeringen kommer att meddela med anledning av schablonberäkningens införande kommer det att bli möjligt för en elanvändare att begära timvis mätning trots att han omfattas av systemet med schablonberäkning. Enligt det gamla *andra stycket* i

paragrafen som nu blir dess första stycke skall elanvändaren i det fallet debiteras merkostnaden för denna mätning. I kostnaderna ingår även kundspecifika kostnader så som telefonledning för dataöverföring etc. Detsamma gäller en elanvändare vars elförbrukning i och för sig skall mätas per timme men som vill ha en ännu mer avancerad mätning, exempelvis med kortare tidsintervall än en timme.

En ny bestämmelse införs nu också i det nya första stycket som innebär att en elanvändare som begär timmätning trots att hans förbrukning enligt regeringens föreskrifter kan schablonberäknas skall debiteras kostnaden för mätutrustningen och dess installation. Något takpris för denna debitering införs inte. Den kostnad som här nämns kommer alltså inte att ingå i den gemensamma nättariffen.

Vid paragrafens utformning har Lagrådets synpunkter beaktats.

14 § Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos en elproducent skall av nätkoncessionshavaren debiteras elproducenten. Detta gäller inte de elproducenter som avses i 4 kap. 10 §.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

Enligt huvudregeln i *första stycket* skall en elproducent debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten. Nu införs ett undantag från den regeln för de elproducenter som avses i 4 kap. 10 §, dvs. små elproducenter. Denna ändring medför att kostnaden för dessa elproducenters mätare och deras installation kommer att ingå i kostnadsunderlaget för den gemensamma nättariffen. En följdändring har gjorts i 4 kap. 10 §.

4 kap.

10 § En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt skall för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, *beräkning* och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren skall dessutom betala engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, skall anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av denna paragraf.

Tvister om de skyldigheter enligt första stycket som innehavaren av en produktionsanläggning har prövas av nätmyndigheten.

I och med att schablonberäkning införs för ett stort antal elanvändare kommer nätkoncessionshavarna att ha kostnader inte bara för mätning och

rapportering utan också för beräkning. Därför har den precisering gjorts som framgår av *första styckets* ordalydelse.

Tidigare föreskrevs i första stycket att en elproducent skulle betala kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten. Den bestämmelsen har nu tagits bort som en följd av ändringen i 3 kap. 14 §.

8 kap.

4 § *En elleverantör får bara leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den systemansvariga myndigheten.*

Med uttagspunkt avses därvid den punkt där en elanvändare, enligt avtal med innehavaren av nätkoncession, tar ut el för förbrukning.

Paragrafen motsvarar 6 § i lagrådsremissens förslag.

För varje uttagspunkt på det nationella elsystemet måste det, enligt nu gällande reglering, finnas någon som har åtagit sig det s.k. balansansvaret. Med detta avses det *ekonomiska* ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten.

Av drifttekniska skäl måste dessutom det nationella elsystemet i varje givet ögonblick tillföras lika mycket el som tas ut från systemet. Ansvaret för att så sker, som alltså är ett *tekniskt* ansvar, benämns systemansvar och åvilar Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). I praktiken fullgörs Svenska kraftnäts systemansvar genom att de stora kraftproducenterna ökar eller minskar sin inmatning av el på det nationella elsystemet. Denna reglering av inmatningen övervakas och samordnas av Svenska kraftnät som också ersätter kraftproducenterna ekonomiskt för denna reglering. Svenska kraftnät har dock inte det slutgiltiga ekonomiska ansvaret för denna reglering utan detta åvilar, som nyss sagts, de balansansvariga. Den balansansvariges ekonomiska ansvar gäller alltså gentemot Svenska kraftnät. Detta ansvar regleras i efterhand på grundval av de beräkningar och mätresultat som av nätinnehavarna rapporteras in till Svenska kraftnät.

Vem som helst kan inte vara balansansvarig. Den som vill åta sig balansansvar måste nämligen ingå ett avtal med Svenska kraftnät, där de grundläggande förhållandena mellan parterna regleras. Innebörden i ett sådant avtal är alltså att den balansansvarige, gentemot Svenska kraftnät, åtar sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i de uttagspunkter, där han åtar sig balansansvaret.

Den ändring beträffande balansansvaret som nu görs består i att ansvaret för att det finns en balansansvarig i en elanvändares uttagspunkt flyttas över från elanvändaren till elleverantörerna.

Den nya huvudregeln anges i *första stycket*. En elleverantör som vill leverera el i en viss uttagspunkt måste alltså själv åta sig balansansvaret i

uttagspunkten eller genom avtal se till att någon annan åtar sig detta ansvar. I annat fall får han inte leverera el i den uttagspunkten.

Om elleverantören själv åtar sig balansansvaret innebär det att han blir ekonomiskt ansvarig för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkterna hos de elanvändare med vilka han har ingått leveransavtal. Det ligger då i hans intresse att hela tiden köpa in lika mycket el som hans kunder kan förväntas förbruka. Det uppstår dock alltid en differens och denna differens regleras i efterhand mellan den balansansvarige elleverantören och Svenska kraftnät inom ramen för den nationella balansavräkningen. Denna avräkning baseras på resultaten av beräkningar och mätningar i relevanta mätpunkter som av nätinnehavarna rapporteras in till Svenska kraftnät. Regleringen av denna differens är inte särskilt förmånlig för den balansansvarige, varför det ligger i hans intresse att försöka minimera denna differens.

Elleverantören kan också träffa avtal med någon annan om balansansvaret i de uttagspunkter där han levererar el. Innebörden av ett sådant avtal är att den balansansvarige gentemot Svenska kraftnät ekonomiskt svarar för differensen mellan elleverantörens inköp och leveranser. För denna tjänst betalar elleverantören ett fastställt pris.

Denna huvudregel aktualiseras främst då en elanvändare byter elleverantör. Den nye elleverantören måste då klara ut frågan om balansansvaret i elanvändarens uttagspunkt genom att låta den dittillsvarande balansansvarige fortsätta, träffa avtal med en ny balansansvarig eller själv åta sig balansansvaret.

Huvudregeln aktualiseras också då en elleverantör skall börja leverera el till en elanvändare som börjar ta ut el i en ny uttagspunkt, dvs. en elanvändare som har flyttat. Regeln blir också aktuell då en elleverantör skall börja leverera el i en ny uttagspunkt där el tidigare inte har levererats eller där elöverföringen har varit avbruten under en tid.

Vid import av el gäller huvudregeln för elanvändaren i enlighet med bestämmelsen i 1 kap. 6 § andra stycket. Elanvändaren måste alltså själv åta sig balansansvaret eller genom avtal se till att någon annan åtar sig detta ansvar.

En speciell situation måste i detta sammanhang uppmärksammas. De flesta mindre elanvändare har bara leveransavtal med en elleverantör. Men det är inte ovanligt att en elanvändare köper el från flera elleverantörer, varvid en av dessa antingen själv har åtagit sig balansansvaret eller genom avtal har sett till att någon annan har åtagit sig detta ansvar. De övriga elleverantörerna säljer då el på s.k. fast kontrakt vilket innebär att elanvändaren köper och också betalar för en viss i kontraktet angiven mängd el under en viss angiven tidrymd oavsett hur mycket han faktiskt förbrukar under den angivna tidrymden. En elleverantör som säljer på fast kontrakt har också ett ansvar men det är inte kopplat till kundens förbrukning. Hans ansvar innefattar i stället den mängd el som stipuleras i kontraktet. Eftersom denna mängd, i motsats till kundens förväntade förbrukning, alltid kan beräknas exakt uppstår aldrig några differenser som behöver korrigeras i efterhand. Den balansansvarige elleverantören däremot säljer på s.k. rörligt kontrakt, vilket innebär att elanvändaren betalar för den mängd el han faktiskt förbrukat, med undantag för den

mängd han köpt på fast kontrakt. En elleverantör som vill börja leverera el i en uttagpunkt på fast kontrakt behöver alltså dessförinnan bara förvissa sig om att det redan finns någon som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.

Om en elleverantör börjar leverera el i en uttagpunkt trots att det inte finns någon balansansvarig kommer differensen mellan den mängd el som av elleverantören tillförs det nationella elsystemet och elanvändarens förbrukning i praktiken att belasta Svenska kraftnät såsom systemansvarig myndighet. Den ekonomiska tvist som därvid kan uppstå får lösas på sedvanlig civilrättslig väg. Någon offentligrättslig sanktion gentemot elleverantören finns inte.

En uttagpunkt är, tekniskt sett, den anslutningspunkt där en anläggning för användning av el är ansluten till ett ledningsnät. Det är som huvudregel i uttagpunkten elanvändaren, enligt avtal med nätinnehavaren, tar ut el för förbrukning och det är därför också i uttagpunkten som mätning av den överförda elen äger rum. Det nu sagda är dock inte helt korrekt vad gäller hushållskunder i flerbostadshus. Husets anläggning för användning av el, dvs. husets interna ledningsnät, är visserligen ansluten till ledningsnätet i uttagpunkten men det är inte där som de boende i huset tar ut sin el för förbrukning. Det sker i stället, i enlighet med avtalen mellan nätinnehavaren och de boende i huset, i den punkt på husets interna ledningsnät där elen förs in till elanvändarens lägenhet. Det är också i den punkten mätning av elanvändarens förbrukning äger rum. Därför har definitionen av uttagpunkt i detta kapitel fått den utformning som framgår av *andra stycket*. Denna definition upptogs i lagrådsremissen i en särskild paragraf, 8 kap. 4 §. På förslag av Lagrådet har den nu tagits in som ett andra stycke i förevarande paragraf.

5 § *En elleverantör som levererar el till en elanvändare i en viss uttagpunkt är skyldig att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.*

Leveransskyldigheten upphör om elanvändaren slutar att ta ut el i uttagpunkten, om någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren i uttagpunkten eller om överföringen av el enligt 11 kap. 3 eller 4 § eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte de elleverantörer som avses i 7 §.

Paragrafen motsvarar 7 § i lagrådsremissens förslag.

I denna paragraf regleras elleverantörernas leveransskyldighet gentemot sina kunder. Huvudregeln om denna leveransskyldighet finns i *första stycket*. Om denna princip om leveransskyldighet inte införs kommer det snart att finnas elanvändare som saknar elleverantör. Om den situationen inträffar bortfaller också kontrollen av att det finns en balansansvarig i uttagpunkten.

Om en elanvändare saknar såväl elleverantör som balansansvarig medför det att det ekonomiska ansvaret för hans förbrukning belastar Svenska

kraftnät som systemansvarig myndighet. Om elanvändaren däremot bara saknar elleverantör men det finns en balansansvarig kommer denne att bli ekonomiskt ansvarig för elanvändarens hela förbrukning. Den balansansvarige blir alltså i praktiken elleverantör till elanvändaren.

Om en elanvändare importerar el blir han skyldig att fortsätta importen tills någon av förutsättningarna för leveransskyldighetens upphörande föreligger.

Leveransskyldigheten enligt första stycket upphör inte förrän någon av de förutsättningar som nämns i *andra stycket* är uppfyllda.

Först nämns den situationen att elanvändaren inte längre tar ut el i uttagspunkten. I praktiken innebär det att elanvändaren har flyttat och att han nu tar ut el i en annan uttagspunkt. Elleverantörens leveransskyldighet upphör då.

Det andra fallet som nämns är att någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren i uttagspunkten. I praktiken har elanvändaren då bytt elleverantör. Byte av elleverantör kan ske på initiativ av såväl elleverantören som elanvändaren. Innebörden av denna regel är bl.a. att en elanvändares uppsägning av ett leveransavtal inte får någon verkan förrän han har träffat ett leveransavtal med en ny elleverantör. Motsvarande gäller naturligtvis vid uppsägning från elleverantörens sida.

Slutligen nämns det fallet att överföringen av el får avbrytas på grund av att elanvändaren försummar sina skyldigheter gentemot elleverantören. Beträffande hushållskunder regleras rätten att avbryta överföringen av el i 11 kap. 3 och 4 §§. Enligt de paragraferna får överföringen av el avbrytas om elanvändaren försummar sina skyldigheter och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott. De vanligaste försummelserna torde vara bristande betalning av den levererade elen. För övriga elanvändare saknas författningsbestämmelser. I stället torde frågan regleras i leveransavtalen.

Överföringen av el kan också avbrytas på grund av elanvändarens försummelser gentemot nätinnehavaren. Sådant avbrytande påverkar dock inte leveransskyldigheten. När överföringen återupptas måste alltså den leveransskyldige fortsätta att leverera till elanvändaren. Bara då överföringen avbryts på begäran av elleverantören upphör alltså leveransskyldigheten.

Då överföringen av el avbryts är det inte ovanligt att det uppstår tvist mellan de berörda parterna huruvida förutsättningar för att avbryta överföringen föreligger eller ej. Först då en sådan tvist har lösts blir det klarlagt om leveransskyldigheten har upphört eller ej.

Av *tredje stycket* framgår att leveransskyldigheten gäller för den elleverantör som säljer el på rörligt kontrakt. De elleverantörer som säljer på fast kontrakt omfattas alltså inte av bestämmelsen.

6 § *En elleverantör, som skall börja leverera el i en uttagspunkt skall omedelbart anmäla detta till berörd innehavare av nätkoncession. Anmälan skall även innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.*

En elleverantör som övertar leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt får bara göra detta från och med den första dagen i en

kalendermånad. Anmälan enligt första stycket skall därvid ske senast en månad innan övertagandet skall ske.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte de elleverantörer som avses i 7 §.

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt första stycket skall sända underrättelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om elleverantörers skyldigheter enligt första stycket.

Paragrafen motsvarar 8 § i lagrådsremissens förslag.

I *första stycket* regleras elleverantörernas skyldighet att hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om i vilka uttagpunkter de levererar el. Denna skyldighet gäller både då en leverans skall påbörjas i en uttagpunkt och vid byte av elleverantör i en elanvändares uttagpunkt, vilket kommer att vara den vanligaste situationen. Anmälan om påbörjande av leverans måste enligt huvudregeln ske omedelbart. I denna anmälan skall elleverantören också ange vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten. Denna skyldighet gäller oavsett om det sker något övertagande eller inte av balansansvaret i uttagpunkten i samband med att leveransen påbörjas.

Av tekniska skäl får byte av elleverantör bara ske vid ett månadsskifte, vilket föreskrivs i *andra stycket*. Denna föreskrift gäller bara då en elanvändare byter elleverantör i sin uttagpunkt. Påbörjande av leverans till en ny kund i uttagpunkten, dvs. i samband med flyttning, eller i en helt ny uttagpunkt eller i en uttagpunkt efter återinkoppling är däremot inte knutet till någon viss dag. I dessa fall är det inte fråga om *övertagande* av leveranser.

Då övertagande av leveranser skall ske måste anmälan enligt första stycket ske senast en månad innan övertagandet skall ske.

Om en elanvändare säger upp sitt leveransavtal för att i stället själv börja importera el måste detta byte ske vid ett månadsskifte. I likhet med elleverantörerna måste då elanvändaren till nätkoncessionshavaren göra anmälan enligt första stycket.

Om en elleverantör inte följer föreskrifterna om övertagande av leveranser vid ett månadsskifte och om anmälan senast en månad i förväg medför det att innehavaren av nätkoncession inte kan sända resultaten av beräkningar och mätningar till den nye elleverantören utan dessa sänds i stället till den gamle elleverantören. Om det är fråga om leverans i en helt ny uttagpunkt och elleverantören inte sänder en anmälan till innehavaren av nätkoncession får denne inte kännedom om leveransen och kan därför inte sända resultaten av beräkningar och mätningar till elleverantören. Det kan då uppstå svårigheter för elleverantören att göra en riktig debitering av elanvändaren.

Däremot påverkas inte leveransavtalet mellan elleverantören och elanvändaren av att elleverantören inte följer de nämnda föreskrifterna.

Av *tredje stycket* framgår att bestämmelserna i första och andra styckena inte gäller de elleverantörer som säljer el på fast kontrakt.

I *fjärde stycket* bemyndigas regeringen och nätmyndigheten att meddela föreskrifter om nätkoncessionshavarens skyldigheter i samband med anmälningar enligt första stycket. Föreskrifterna kommer främst att avse viss rapporteringsskyldighet gentemot berörda elleverantörer.

I *femte stycket* bemyndigas regeringen och nätmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om elleverantörens skyldigheter enligt första stycket. Dessa föreskrifter kommer främst att avse vilka uppgifter som skall ingå i elleverantörens anmälan.

7 § *En elleverantör som avser att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el till en elanvändare skall anmäla detta till den elleverantör som enligt 5 § första stycket är leveransskyldig i elanvändarens uttagpunkt och till den som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.*

Paragrafen motsvarar 9 § i lagrådsremissens förslag.

Som har nämnts under 4 § förekommer det att en elanvändare har flera elleverantörer. En av dessa säljer då på rörligt kontrakt medan de övriga säljer på fast kontrakt. Innebörden av fast kontrakt har utvecklats under 4 §. Den elleverantör som säljer på rörligt kontrakt är också den som är leveransskyldig enligt 5 §.

I det fall en elanvändare har flera elleverantörer kommer den leveransskyldige elleverantören, som alltså säljer på rörligt kontrakt, att vid balansavräkningen enligt 11 § påföras all förbrukning i uttagpunkten. Han skall dock rätteligen bara påföras den mängd el som överstiger leveranserna enligt de fasta kontrakten. För att denna korrigerings skall kunna ske måste därför de elleverantörer som säljer på fast kontrakt anmäla detta till den elleverantör som säljer på rörligt kontrakt i uttagpunkten. Sistnämnda elleverantör svarar sedan för avräkningen mellan de berörda elleverantörerna.

Om den leveransskyldige elleverantören inte själv har åtagit sig balansansvaret måste även den balansansvarige underrättas. Vid balansavräkningen skall denne nämligen svara för skillnaden mellan den mängd el som har tillförts det nationella elsystemet av elanvändarens elleverantörer, inklusive den el som levereras på fasta kontrakt, och den el som har tagits ut i uttagpunkten.

Någon tidsangivelse för anmälan enligt denna paragraf finns inte, främst därför att varken nätkoncessionshavaren eller den systemansvariga myndigheten berörs av denna anmälan. En leverans på fast kontrakt måste inte heller börja vid ett månadsskifte.

8 § *Elanvändare som saknar elleverantör skall av berörd innehavare av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare.*

Den anvisade elleverantören skall omedelbart underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som han avser att tillämpa och om den dag då han avser att påbörja leveransen.

Paragrafen motsvarar 10 § i lagrådsremissens förslag.

Flera situationer kan tänkas då en elanvändare saknar elleverantör. Det vanligaste fallet blir då elanvändaren flyttar och därmed börjar ta ut el i en ny uttagspunkt. Enligt 5 § andra stycket upphör då den dittillsvarande elleverantörens leveransskyldighet. Vidare kan den situationen uppstå då en elanvändare flyttar in i ett nytt hus där det tidigare inte har levererats el. Om elanvändaren i dessa situationer inte tecknar ett leveransavtal blir nätkoncessionshavaren, enligt *första stycket*, skyldig att anvisa en elleverantör. Slutligen uppstår den situationen då överföringen av el till en elanvändare avbryts på grund av att elanvändaren försummar sina skyldigheter gentemot elleverantören. Enligt 5 § andra stycket upphör därmed den dittillsvarande elleverantörens leveransskyldighet. Då överföringen av el återupptas kan därför elanvändaren stå utan elleverantör. Även då blir nätkoncessionshavaren skyldig att anvisa en elleverantör om elanvändaren inte tecknar ett leveransavtal.

Syftet med denna bestämmelse är inte i första hand att tillförsäkra elanvändaren el utan syftet är att tvinga elanvändaren att göra rätt för sig ekonomiskt. Om han saknar elleverantör har han nämligen alltså möjlighet att ta ut el i sin uttagspunkt men hans förbrukning kommer då teoretiskt att ekonomiskt belasta Svenska kraftnät såsom systemansvarig myndighet. I praktiken kommer dock denna ekonomiska differens mellan inmatning och uttag på det aktuella lokalnätet inte att märkas utan differensen kommer att ingå i den differens som alltid finns på ett elnät i form av nätförluster. Därmed kommer hans förbrukning i praktiken att ingå i kostnadsunderlaget för nättariffen varför det blir övriga kunder på nätet som bekostar hans förbrukning.

En följd av bestämmelsen blir att alla nätkoncessionshavare blir skyldiga att teckna avtal med elleverantörer som är villiga att åta sig de uppgifter som regleras i denna paragraf.

I *andra stycket* anges att den anvisade elleverantören omedelbart måste meddela elanvändaren de villkor för leveransen han avser att tillämpa och dagen för påbörjande av leveransen. Den omständigheten att nätkoncessionshavaren anvisar en elleverantör medför inte att det uppstår ett avtalsförhållande mellan den anvisade elleverantören och elanvändaren. Om denne inte vill godta de erbjudna villkoren har han möjlighet att, innan han börjar ta ut el i uttagspunkten, antingen komma överens om ändrade villkor med den anvisade elleverantören eller teckna leveransavtal med en annan elleverantör. Om han däremot inte agerar utan börjar ta ut el i sin uttagspunkt från den dag som leveransen avses påbörjas får han anses ha godtagit de erbjudna villkoren. Sedan han börjat ta ut el i uttagspunkten kan elanvändaren på sedvanligt sätt säga upp leveransavtalet.

En leverans enligt denna paragraf måste inte börja vid ett månadsskifte eftersom det inte rör sig om ett *övertagande* av leveranserna. Enligt huvudregeln i 6 § första stycket måste den anvisade elleverantören

omedelbart göra en anmälan till nätkoncessionshavaren att han skall börja leverera el i uttagpunkten och vem som har åtagit sig balansansvaret. Prop. 1998/99:137

9 § Den som övertar balansansvaret i en elanvändares uttagpunkt får bara göra det från och med den första dagen i en kalendermånad. Den elleverantör som enligt 5 § första stycket är leveransskyldig i uttagpunkten skall enligt de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar underrätta berörd innehavare av nätkoncession om övertagandet senast en månad innan det skall ske.

Den systemansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en uttagpunkt skall börja gälla tidigare än vad som följer av första stycket.

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt första stycket skall sända underrättelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

Paragrafen motsvarar 11 § i lagrådsremissens förslag.

I första stycket regleras när ett övertagande av balansansvaret får ske. Av tekniska skäl får ett sådant övertagande bara ske vid ett månadsskifte. Denna föreskrift gäller bara då det verkligen är fråga om ett övertagande av balansansvaret. Däremot gäller inte bestämmelsen då någon åtar sig balansansvaret i samband med att elleverans till en ny kund påbörjas i uttagpunkten, dvs. i samband med att kunden flyttar, eller då någon åtar sig balansansvaret i en helt ny uttagpunkt eller i en uttagpunkt efter återinkoppling. I dessa fall är det inte fråga om *övertagande* av balansansvaret.

I 6 § första stycket föreskrivs att den elleverantör som skall börja leverera el i en uttagpunkt skall underrätta nätinnehavaren om detta senast en månad innan leveransen skall påbörjas. Han skall samtidigt underrätta nätinnehavaren om vem som har balansansvaret i uttagpunkten. Övertagande av balansansvaret i en uttagpunkt kan dock ske utan att leverantörsbyte äger rum. I det fallet skall den leveransskyldige elleverantören senast en månad innan övertagandet skall ske anmäla detta till nätinnehavaren.

Om någon anmälan inte sker medför det att den gamle balansansvariges ansvar gentemot Svenska kraftnät fortsätter att gälla. Dessutom fortsätter nätinnehavaren att sända resultaten av beräkningar och mätningar till den gamle balansansvarige.

Om underrättelse sker för sent fortsätter den gamle balansansvariges ansvar att gälla till det första månadsskifte som infaller sedan en månad förflutit från underrättelsen. Under samma tid fortsätter nätinnehavaren att sända resultaten av beräkningar och mätningar till den gamle balansansvarige.

Det sagda gäller balansansvaret, dvs. ansvaret gentemot Svenska kraftnät. Däremot påverkas inte förhållandet mellan de balansansvariga och andra parter än Svenska kraftnät.

De närmare föreskrifter som regeringen eller nätmyndigheten i detta sammanhang får meddela kommer främst att avse vilka uppgifter som skall ingå i elleverantörens underrättelse.

Föreskriften i *andra stycket* fanns tidigare i 4 § tredje stycket. En kommentar till bestämmelsen finns i prop. 1997/98:159 s. 69 f.

I *tredje stycket* bemyndigas regeringen och nätmyndigheten att meddela föreskrifter om nätkoncessionshavarens skyldigheter i samband med anmälningar enligt första stycket. Föreskrifterna kommer främst att avse viss rapporteringsskyldighet gentemot berörda balansansvariga.

10 § *En innehavare av nätkoncession skall enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om de uppgifter som har lämnats enligt 9 §. Han skall dessutom hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för hans egna inköp.*

Paragrafen motsvarar 12 § i lagrådsremissens förslag.

Den underrättelseskyldighet som här föreskrivs för nätinnehavaren gentemot den systemansvariga myndigheten avser uppgifter om balansansvaret på hans nät. När det sker någon ändring i de förhållanden som omfattas av underrättelseskyldigheten måste nätinnehavaren sända en underrättelse om detta till den systemansvariga myndigheten.

Underrättelseskyldigheten omfattar också balansansvaret för nätinnehavarens egna inköp. Dessa inköp gör nätinnehavaren för att täcka nätförlusterna på det egna nätet. Närmare föreskrifter om skyldigheterna enligt denna paragraf kommer att meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

11 § *Den systemansvariga myndigheten skall svara för avräkningen mellan de balansansvariga enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten meddelar.*

Paragrafen motsvarar 13 § i lagrådsremissens förslag.

Den systemansvariga myndigheten, dvs Svenska kraftnät, svarar för avräkningen mellan de balansansvariga. Denna avräkning baserar sig på de mätresultat som av nätinnehavarna rapporteras till Svenska kraftnät. Den reform som nu genomförs medför att fördelningen över tiden av förbrukningen hos ett stort antal elanvändare inte kommer att mätas per timme utan kommer att beräknas enligt en schablonmetod. Svenska kraftnät kommer att svara för avräkningen mellan de balansansvariga även beträffande dessa elanvändares förbrukning.

Förhållandena mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga, däribland hur avräkningen skall gå till, regleras idag uteslutande i avtal mellan de berörda. Många av de frågor som regleras i dessa avtal lämpar sig dock inte för avtalsreglering utan bör i stället regleras i föreskrifter.

Sådana föreskrifter kommer därför att meddelas av regeringen och Svenska kraftnät. Prop. 1998/99:137

12 kap.

1 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen omfattar inte elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap.

Ett antal skyldigheter för elleverantörer införs nu i 8 kap. Elleverantörerna verkar dock på en öppen, avreglerad marknad. Därför har det inte införts några offentligrättsliga sanktioner mot den elleverantör som inte fullgör sina skyldigheter. Eventuella tvister som uppstår på grund av att en elleverantör inte fullgör sina skyldigheter får därför lösas på sedvanlig civilrättslig väg, ytterst i allmän domstol. I ett nytt *tredje stycke* anges nu som en följd av detta att tillsynen enligt ellagen inte omfattar elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap.

13 kap.

5 § Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Ändringen innebär att hänvisningen till beslut enligt 3 kap. 12 § och enligt 5 kap. 7, 10 och 11 §§ tagits bort.

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 1999.
2. Elleverantörer som är leveransskyldiga enligt 8 kap. 5 § första stycket skall senast den 1 december 1999 underrätta berörda innehavare av nätkoncession om i vilka uttagspunkter de levererar el. Detta gäller dock inte de elleverantörer som före den 1 november 1999 omfattades av bestämmelsen i 8 kap. 5 § i dess äldre lydelse.
3. Ett övertagande av leveranserna eller ett övertagande av balansansvar får inte gälla från och med den 1 januari 2000 eller den 1 mars 2000. Detta gäller dock inte uttagspunkter där leverans av el sker enligt leveransavtal som har ingåtts före den 1 november 1999 och enligt vilka elleveranserna skall upphöra under december 1999 eller februari 2000.
4. Inmatningen från producenter samt förbrukningen hos elkunder som inte omfattas av bestämmelserna i 3 kap. 10 § andra stycket får till utgången av år 2001 mätas och beräknas enligt nämnda bestämmelser.
5. En elanvändare vars elförbrukning över tiden, enligt ett leveransavtal som gäller vid lagens ikraftträdande, skall mätas på annat sätt än enligt föreskrifter om schablonberäkning, meddelade med stöd av 3 kap. 10 §, omfattas inte av bestämmelserna i 3 kap. 11 § första stycket under leveransavtalets återstående giltighetstid.
6. Bestämmelsen i 3 kap. 12 § skall alltjämt gälla för de elanvändare som omfattades av bestämmelsen före lagens ikraftträdande.
7. I tvister enligt 5 kap. 7 § eller 10 § som, vid lagens ikraftträdande, är anhängiga vid nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol skall äldre bestämmelser tillämpas.
8. En anmälan enligt 5 kap. 10 § andra stycket som har gjorts senast den 30 april 1999 gäller som en underrättelse enligt den nya bestämmelsen i 8 kap. 6 § om övertagande av leveranser från och med den 1 november 1999. Detta gäller dock bara om elanvändaren senast den 31 augusti 1999 har anmält till innehavaren av nätkoncession vem som skall överta leveranserna.
9. En anmälan enligt 5 kap. 10 § andra stycket som har gjorts efter den 30 april 1999 men senast den 31 augusti 1999 gäller som en underrättelse om övertagande av leveranser från och med den 1 december 1999 enligt den nya bestämmelsen i 8 kap. 6 §. Detta gäller dock bara om elanvändaren senast den 31 augusti 1999 har anmält till innehavaren av nätkoncession vem som skall överta leveranserna.
10. En underrättelse enligt 8 kap. 4 § andra stycket i dess äldre lydelse skall gälla som en underrättelse enligt 8 kap. 9 § första stycket.

Under *punkt 1* anges dagen för lagens ikraftträdande.

Under *punkt 2* behandlas vad som skall gälla för de elleverantörer som den 1 november 1999 levererar el i uttagspunkter hos andra kunder än de som tidigare har köpt sin el av leveranskoncessionshavaren. Sådana elleverantörer blir leveransskyldiga enligt den nya bestämmelsen i 8 kap.

5 §. De elleverantörerna har idag ingen skyldighet att hålla nätkoncessionshavarna underrättade om i vilka uttagspunkter de levererar el. En sådan skyldighet införs dock den 1 november 1999 genom föreskriften i 8 kap. 6 § första stycket. Skyldigheten gäller dock bara då en elleverantör *börjar* leverera el i en uttagspunkt. En nätkoncessionshavare måste dock från början ha kännedom om vilka som levererar el i alla uttagspunkter på hans ledningsnät för att han skall kunna fullgöra de nya uppgifter om beräkning, mätning och rapportering som införs den 1 november 1999. Därför införs den underrättelseskyldighet som föreskrivs i denna punkt.

Den skyldighet som regleras i denna punkt gäller dock inte de uttagspunkter där en elleverantör före den 1 november 1999 har levererat el med stöd av en leveranskoncession. Beträffande sådana leveranser gällde nämligen underrättelseskyldighet enligt 8 kap. 5 § i dess äldre lydelse.

Under *punkt 3* anges att övertagande av leveranser eller av balansansvar inte får ske per den 1 januari eller den 1 mars 2000. Dessa två dagar är kritiska i datorhänseende, varför nätinnehavaren inte bör belastas med mer datorrelaterad administration än vad som är absolut nödvändigt. Denna bestämmelse gäller dock inte i uttagspunkter där elleveranser sker enligt leveransavtal som ingåtts före den 1 november 1999 och som löper ut under december 1999 eller februari 2000, eftersom detta skulle kunna leda till att en elanvändare står utan elleverantör eller balansansvarig då avtalets giltighetstid löper ut.

De nya föreskrifterna om mätning och beräkning av överförd el medför att ett antal producenter och elanvändare som idag inte har timvis mätning kommer att ingå i den kategori elkunder som skall ha timvis mätning. Det kommer dock att krävas viss övergångstid för att nätinnehavarna skall hinna installera mätutrustning för timvis mätning hos dessa kunder. Därför föreskrivs i *punkt 4* att dessa kunder till utgången av år 2001 får ingå bland de kunder som omfattas av systemet med schablonberäkning.

I *punkt 5*, som utformats i enlighet med Lagrådets förslag, behandlas de elanvändare som har leveransavtal enligt vilka deras förbrukning skall mätas per timme. Flera av dessa elanvändare kommer enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen att ingå bland de elanvändare vars förbrukning inte behöver mätas per timme. Enligt leveransavtalet skall dock förbrukningen mätas per timme. Enligt 3 kap. 11 § skall de därmed debiteras merkostnaden för denna mätning. Enligt bestämmelsen i denna punkt undantas de dock från den bestämmelsen under avtalets återstående giltighetstid. En elanvändare som omfattas av denna bestämmelse bör alltså underrätta nätkoncessionshavaren om sitt avtal i samband med att han begär timvis mätning.

Enligt den upphävda bestämmelsen i 3 kap. 12 § hade vissa elanvändare rätt att vid flyttning återfå en del av den kostnad de betalat för sin mätutrustning. I *punkt 5* anges nu att denna rätt kvarstår för dessa elanvändare.

I *punkt 7* behandlas tvister enligt de upphävda bestämmelserna i 5 kap. 7 § eller 10 §. Om sådana tvister är anhängiga vid nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol den 1 november då 5 kap. upphör att gälla skall tvisten även i fortsättningen prövas enligt de upphävda bestämmelserna. Sådana tvister gäller leveranskoncessionshavarens skyldighet

att leverera el respektive vilken elleverantör som har rätt att leverera el inom ett leveransområde.

Under *punkt 8* behandlas anmälningar om byte av elleverantör från leveranskoncessionshavaren till en annan elleverantör. Enligt nuvarande bestämmelser måste en elanvändare göra en sådan anmälan senast sex månader innan den nya leveransen skall påbörjas. Systemet med leveranskoncession upphör att gälla den 1 november 1999. Anmälningar som gjorts senast den 30 april 1999, dvs. sex månader eller mer innan systemet avskaffas, gäller som en anmälan om byte av elleverantör eftersom bytet då äger rum medan systemet fortfarande är i kraft.

Enligt bestämmelsen i denna punkt kan dock en sådan anmälan i stället betraktas som en anmälan enligt de nya bestämmelserna om övertagande av leveranser från och med den 1 november 1999. En förutsättning för detta är att elanvändaren senast den 31 augusti 1999 har anmält sin nye elleverantör till nätkoncessionshavaren.

I *punkt 9* behandlas samma situation som i punkt 7 men här behandlas anmälningar om byte av elleverantör från leveranskoncessionshavaren till en annan elleverantör som har gjorts efter den 30 april 1999 och senast den 31 augusti 1999. De gäller som en anmälan enligt de nya bestämmelserna om övertagande av leveranser från och med den 1 december 1999. En förutsättning för detta är att elanvändaren senast den 31 augusti 1999 har anmält till nätkoncessionshavaren vem som övertar leveranserna från och med den 1 december 1999.

I *punkt 10* behandlas underrättelser om övertagande av balansansvar. Enligt 8 kap. 4 § andra stycket i dess äldre lydelse skall elanvändaren hålla nätkoncessionshavaren underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt. Då de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 november 1999 vet alltså nätkoncessionshavaren vem som har balansansvaret i de uttagspunkter för vilka underrättelse har gjorts av elanvändaren enligt de gamla bestämmelserna. Någon ytterligare underrättelse behövs därför inte när de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 november 1999. Den gamla underrättelsen gäller alltså tills en underrättelse om övertagande av balansansvar görs enligt de nya föreskrifterna i 8 kap. 9 § första stycket.

Sammanfattning av Leveranskoncessionsutredningens skrivelse Övergripande bedömningar beträffande schablonavräkning och det fortsatta utredningsarbetet avseende leveranskoncessions-systemet

LEKO-utredningens huvuduppgift är att utvärdera leveranskoncessions-systemet. Den övergripande frågan är om systemet bör avskaffas eller i någon form permanentas. Arbetet skall redovisas senast den 1 november 1999.

Utredningen skall med förtur analysera behovet och konsekvenserna av att undanta kunder med låg elförbrukning från grundprincipen om timvis mätning av elanvändningen vid byte av elleverantör. I denna del skall arbetet redovisas senast den 1 februari 1999.

Den 4 december beslutade riksdagen emellertid att ett sådant undantag från kravet på timvis mätning skall börja gälla senast fr.o.m. den 1 november 1999. Detta genom att s.k. schablonavräkning införs.

Riksdagens beslut har starkt förändrat förutsättningarna för LEKO-utredningen. Dels är flera av de frågor utredningen har att besvara till den 1 februari 1999 redan utklarade. Dels innebär riksdagens beslut i praktiken att leveranskoncessionssystemet i sin nuvarande form inte kan bestå efter den 1 november 1999. Härmed är inte heller utredningens huvuduppgift längre relevant.

Mot denna bakgrund redovisas i skrivelsen utredningens syn på införandet av schablonavräkning och på hur det fortsatta utredningsarbetet bör bedrivas. De rekommendationer som lämnas sammanfattas nedan.

Utredningens syn på timmätning och schablonavräkning

Det är angeläget att elmarknaden kan fungera som en effektiv marknad för alla elkonsumenterna. Om den mekanism som effektivast sätter press på priserna, dvs. en fri och öppen konkurrens, verkligen skall ges möjlighet att verka, så krävs därför att kravet på timmätning vid leverantörsbyte tas bort.

Att, som riksdagen beslutat, införa schablonavräkning är den snabbaste och mest kostnadseffektiva metoden för att öppna elmarknaden för alla kunder. Visserligen har riksdagen uttalat att gränsen för schablonavräkning i ett första steg bör ligga på 25 A, för att senare läggas vid 63 A. Men utredningsarbetet har visat att det finns goda skäl som talar för att gränsen bör läggas högre än vid 63 A. En tänkbar gräns som diskuterats och vunnit allmänt gehör i gruppen av sakkunniga och experter är en säkringsstorlek på 200 A, vilket motsvarar en ungefärlig årsförbrukning på 300 000 kWh.

Att jag förordar en högre gräns hänger samman med att kostnaderna för att installera och driva system för timvis mätning är många gånger större än behovet och värdet av den timvisa informationen om elförbrukningen för den helt övervägande delen av kundkollektivet. Detta framgår entydigt av utredningsarbetet. Varken i dagsläget eller på längre sikt finns därför

behov av statliga stimulansåtgärder för att åstadkomma en allmän installation av timmätare. I den mån en sådan utveckling är önskvärd bör den ske när marknaden finner att installation av timmätare är lönsamt.

Vid val av huvudmodell för schablonavräkning ligger det närmast till hands att studera de lösningar som valts i Norge och Finland. Den norska modellen har praktiserats sedan 1995. I Finland infördes schablonavräkning den 1 september 1998. Den norska modellen kan beskrivas som en *områdesmodell* i den meningen att endast en schablonkurva används för varje nätområde. Den finska modellen kan på motsvarande sätt karakteriseras som en *kategorimodell*, eftersom den bygger på olika schablonkurvor för olika förbrukarkategorier.

Det grundläggande motivet för att införa schablonavräkning är att konkurrensen skall öka och att alla elkonsumenter skall ges tillträde till den fria elmarknaden. I valet mellan de två modellerna måste därför konkurrensaspekten väga tyngst enligt min mening. Mot denna bakgrund bedömer jag att områdesmodellen är att föredra, eftersom den skapar konkurrensneutralitet mellan marknadens olika aktörer och ger bäst förutsättningar för att en normal marknad skall etableras. Samtidigt är också områdesmodellen mest kostnadseffektiv om man, som jag förordar, väljer en hög gräns för undantag från kravet på timmätare. Enligt min mening bör därför områdesmodellen i första hand bilda utgångspunkt för det schablonavräkningssystem som skall införas i Sverige.

Samtidigt har dock inte i det hittillsvarande arbetet funnits möjlighet att mer i detalj analysera vilka praktiska konsekvenser de olika möjliga schablonavräkningsmodellerna skulle få för bl.a. balansavräkningen. I samband med de praktiska förberedelser som nu måste ta vid bör därför dessa aspekter ingående analyseras. Skulle det därvid visa sig att områdesmodellen inte är lämpligast bör det finnas utrymme för anpassning.

För att marknaden skall fungera effektivt är det väsentligt att uppsägningstiden vid byte av leverantör hålls kort. Högst en månad, som riksdagen förordat, är rimligt enligt min mening. Vid leverantörbyte uppstår en administrativ kostnad. Denna skall enligt riksdagens beslut inte belasta den kund som byter leverantör. Det bör därför utredas vem som skall stå för kostnaden.

Det bör vara möjligt att införa schablonavräkning till den 1 november 1999. En helt avgörande förutsättning är dock att de praktiska förberedelserna inleds omedelbart och redan från början bedrivs med full kraft. En reservation bör också ges för att arbetet eventuellt kan påverkas negativt av de IT-relaterade problem som antas kunna uppkomma inom elförsörjningen i samband med millennieskiftet.

Införandet av schablonavräkning kräver ändringar såväl i ellagen som i vissa förordningar och föreskrifter.

Konsekvenser av att schablonavräkning införs

Leveranskoncessionssystemet ger mindre kunder och små elproducenter ett särskilt skydd. Eftersom systemet i nuvarande form enligt min bedömning kommer att upphöra samma dag man inför schablonavräkning,

så måste dessa skydd hanteras på något annat sätt, om man alltså anser att de behövs.

Beträffande skyddet för mindre kunder anser jag att dagens prisprövning av försäld el bör tas bort. Inte heller dagens leveransplikt behövs. Däremot krävs att någon aktör utpekas som temporärt ekonomiskt ansvarig i en situation där en kund befinner sig i avtalslöst tillstånd. Detta ansvar bör ligga på den lokala nätägaren. För detta måste nätägaren ha rätt att på något sätt kompensera sig ekonomiskt. Enligt min mening bör det handla om att nätägaren skall kräva betalning av kunden.

När schablonavräkning införs och leveranskoncessionssystemet i nuvarande form upphör blir elmarknaden fri för alla konsumenter och leverantörer. För att marknaden skall fungera effektivt bör dock vissa förtydliganden göras i dagens regelverk. Bl.a. bör en elåterförsäljare vara skyldig att se till att det finns en balansansvarig för en uttagpunkt i vilken han säljer el. Detta bör åtminstone gälla för schablonavräknade/ icke timmätta kunder.

Vidare finns behov av att se över vissa andra praktiska aspekter på ansvarsfördelning och informationsflöden mellan olika aktörer på elmarknaden. Således bör analyseras hur elåterförsäljarnas rapporteringsskyldigheter gentemot nätägarna praktiskt bör hanteras. Vidare bör analyseras om det fordras en särskild kontrollfunktion för att tillse att elåterförsäljarna lever upp till sina rapporteringsskyldigheter, samt om elåterförsäljarna bör åläggas en särskild anmälningsplikt, auktorisation e.d. Det kan även finnas skäl att analysera om det kommer att finnas behov av ett särskilt ärendehanteringssystem för att administrera leverantörsbyten.

Att marknaden öppnas kommer sannolikt att leda till en starkt accelererande omstrukturering av försäljningsverksamheten på elmarknaden.

Förslag till uppläggning av det fortsatta utredningsarbetet

Riksdagens beslut att schablonavräkning skall införas senast den 1 november 1999 innebär en pressad tidplan för förberedelserna. Regeringen bör därför omgående uppdra åt Svenska kraftnät att i samarbete med Energimyndigheten och branschen utarbeta ett system för schablonavräkning som skall kunna träda i kraft den 1 november 1999. I arbetet bör Svenska kraftnät samråda med LEKO-utredningen. De delar av uppdraget som regering och riksdag har att ta ställning till bör redovisas senast i månadsskiftet februari/mars 1999. Därefter kan LEKO-utredningen göra en samlad bedömning och redovisa denna för regeringen.

Även om jag anser att områdesmodellen är att föredra framför kategorimodellen, så krävs ytterligare analyser av de praktiska konsekvenserna av val av modell och ställningstaganden vad gäller olika konkreta lösningar. Detta bör vara en huvuduppgift i uppdraget till Svenska kraftnät. Vidare bör i uppdraget ingå att belysa vilka konsekvenser schablonavräkning får beträffande balansansvaret och balansavräkningen samt att lämna förslag till hur balansavräkningen skall organiseras. I uppdraget bör också ingå att analysera vissa praktiska aspekter på ansvarsfördelning och informationsflöden mellan olika aktörer på elmarknaden. Svenska kraftnät bör också belysa vilka lag- och andra regeländringar som behövs för infö-

randet av schablonavräkning. I övrigt bör uppdraget baseras på de ställningstaganden beträffande gräns för schablonavräkning, skydd för mindre elkunder, m.m., som görs i skrivelsen.

LEKO-utredningens arbete har hittills i mycket fokuserats på frågan om schablonavräkning. Frågan om de små elproducenternas förutsättningar har därför ännu inte behandlats särskilt ingående. Att analysera behovet av skydd till de små elproducenterna bör bli en av de centrala frågorna i utredningens fortsatta arbete. Detta bör inriktas på följande frågor:

- Vem bör stå för de administrationskostnader som uppstår i samband med leverantörsbyten?
- Har leveranskoncessionärerna rätt till skadestånd p.g.a. att koncessionsvillkoren förändrats under löpande koncessionstid?
- Har kunder vars huvudsäkring ligger under gränsen för undantaget, men som redan har installerat timmätare, rätt till kompensation?
- Vad skall hända med det undantag som idag finns för leveranskoncessionärens elleveranser inom fjärrvärmeområden m.m.?
- Bör gatubelysning kunna undantas från kravet på timmätning?
- Hur bör ett eventuellt skydd för små elproducenter hanteras när schablonavräkning införs?
- Bör elräkningar endast få baseras på verklig elförbrukning? Hur bör man i sådana fall gå tillväga för att uppnå detta?

Genom de förändrade förutsättningarna är det inte längre meningsfullt att LEKO-utredningen avlämnar ett delbetänkande den 1 februari 1999. Merparten av de ovannämnda frågorna bör istället redovisas senast i månadsskiftet mars/april. I synnerhet frågorna om skyddet för de små elproducenterna samt om elräkningar endast bör få baseras på verklig elförbrukning bör emellertid i huvudsak redovisas i LEKO-utredningens slutbetänkande. Detta bör avlämnas senast den 1 oktober 1999. Utredningens nya inriktning bör preciseras genom tilläggsdirektiv.

Sammanfattning av Affärsverkets svenska kraftnät och Statens energimyndighets rapport Förslag till modell för schablonavräkning

Svenska Kraftnät och Energimyndigheten redovisar i denna rapport ett förslag till modell för schablonavräkning i Sverige samt förslag till nödvändiga förändringar i lagstiftningen.

Den schablonavräkningsmodell vi förordar är en områdesmodell. Områdesmodellen baseras på förbrukningsprofilen inom ett nätområde. En sådan modell tillämpas i Norge. Den modell som vi redovisar har utformats för att passa de förhållanden som gäller på den svenska elmarknaden.

Modellen innebär att balansavräkningen med den nuvarande rapporteringen av timmätvärden och ospecificerad förbrukning (förbrukning som inte mäts timvis och nätförluster) används för att preliminärt avräkna de balansansvarigas schablonleveranser i nätområdet.

Modellen är konkurrensneutral och bedöms kunna genomföras till den 1 november 1999. Modellen ger möjlighet till framtida utveckling.

Införande av schablonavräkning medför ett antal nya arbetsuppgifter för nätägarna, elleverantörer, balansansvariga och Svenska Kraftnät.

- Nätägarna ska ansvara för att ta fram underlag för förbrukningsprofilen i området samt ta fram andelstal som motsvarar de olika balansansvarigas och elleverantörernas leveranser i området.
- Elleverantören ska se till att det finns en balansansvarig för elleveransen och underrätta nätägaren om balansansvaret.
- Balansansvariga ansvarar för avräkning av andra elleverantörer som de har balansansvar för.
- Svenska Kraftnät ansvarar för avräkning av de balansansvarigas schablonleveranser i resp. nätområde.

I enlighet med regeringens direktiv har LEKO-utredningens överväganden och slutsatser tagits som utgångspunkt i denna utredning. Detta innebär bl.a. att den modell som föreslås är väl förenlig med LEKO-utredningens förslag till övre gräns för schablonavräkning (200 A). Det är emellertid också möjligt att tillämpa modellen vid en lägre gräns. Frågan om vilken gräns som ska gälla för när timmätning erfordras kan således avgöras på andra grunder än med hänsyn till avräkningsmodellen som sådan.

Vi föreslår att det första bytestillfället med schabloner blir den 1 november 1999 för sådana elanvändare som sagt upp sina avtal senast 6 månader innan. Nästa bytestillfälle blir den 1 december 1999 för sådana elanvändare där elleverantören underrättat om leverantörsbytet enligt de nya reglerna, och gjort detta före den 10 november 1999. Därefter kan byte ske varje månadsskifte. Vi föreslår dock att övergångsbestäm-

melserna utformas så att byten inte sker den 1 januari och den 1 mars 2000. Skälet är att dessa datum är s.k. millenniekritiska datum. Av driftsäkerhetsskäl bör regelförändringar och förändringar i handelsmönster vid dessa tidpunkter minimeras.

Prop. 1998/99:137

Bilaga 2

Sammanställning av remissyttranden över Leveranskoncessionsutredningens skrivelse och Affärsverkets svenska kraftnät och Statens energimyndighets rapport Förslag till modell för schablonavräkning

1. Remissinstanserna

Efter gemensam remiss av Leveranskoncessionsutredningens skrivelse *Övergripande bedömningar beträffande schablonavräkning och det fortsatta utredningsarbetet avseende leveranskoncessionssystemet* och Affärsverkets svenska kraftnät och Statens energimyndighets rapport *Förslag till modell för schablonavräkning* har yttrande avgetts av Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konkurrentverket, Statskontoret, Konsumentverket, Svenska Kommunförbundet, Svensk Handel och Tjänsteföretagen, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Sveriges Industriförbund, Svenska Kraftverksföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges Fastighetsägareförbund, Villaägarnas Riksförbund (Villaägarna), Hyresgästernas Riksförbund, Sveriges Elleverantörer (SVEL), Elmaterialleverantörernas förening och Sveriges Elbrukarförening. Justitiekanslern, Bokföringsnämnden, Riksrevisionsverket, Naturvårdsverket och Elsäkerhetsverket har avstått från att yttra sig över rapporten.

2. Syn på införandet av schablonberäkning den 1 november 1999

Samtliga remissinstanser är positiva till förslaget att de mindre elkunderna skall ges möjlighet att välja elleverantör utan krav på timvis mätning och ett flertal remissinstanser betonar vikten av att även de små elkonsumenterna kan dra nytta av elmarknadens avreglering genom sänkta elpriser.

Ett flertal remissinstanser, däribland Kammarrätten i Stockholm, Kraftverksföreningen och SVEL, påpekar dock att tidplanen för genomförandet är mycket knapp, vilket innebär en betydande risk för praktiska problem vid genomförandet och behov av framtida justeringar av regelverket. Detta kan enligt Kammarrätten i Stockholm medföra att stora resurser i efterhand måste läggas ned på justeringar. Kraftverksföreningen och SVEL betonar millenniumproblematiken och svårigheten för berörda företag inom elförsörjningen att hinna ta fram bl.a. de IT-baserade stödsystem som kommer att krävas och att dessa frågor inte närmare belysts av utredningen och de båda myndigheterna. Även Industriförbundet uttrycker oro för de problem som kan uppstå i samband

med millenniumskiftet och förordar ett införande efter årsskiftet. LO och Villaägarnas riksförbund framhåller att det är mycket angeläget att elmarknaden i praktiken öppnas för mindre kunder och betonar vikten av att den föreslagna tidplanen kan hållas. LO framför också att det kan bli nödvändigt med någon form av sanktionsåtgärder för de företag som inte är beredda att i tid åstadkomma nödvändiga förberedelser.

LO betonar också att Nätmyndighetens ansvar för att noggrant följa utvecklingen på elmarknaden kommer att öka när den nya reformen träder i kraft och att tillräckliga resurser för detta ändamål måste avsättas.

3. Modell och gräns för schablonberäkning

Remissinstanserna har inget att erinra vad gäller valet av modell för schablonberäkning. Konkurrensverket framhåller områdesmodellens fördelar ur konkurrenssynpunkt genom att den inte förutsätter en dominerande elsäljare. De flesta remissinstanser har heller inget att erinra mot utredningens förslag att gränsen för schablonberäkning bör sättas till 200 A..

Kammarrätten i Stockholm, Statskontoret, Konsumentverket och Villaägarna pekar på konstaterandet i myndigheternas rapport att områdesmodellen i kombination med en hög gräns för schablonberäkning kan innebära att småförbrukare får en ogynnsam profil om det finns många elanvändare med höga effektnivåer inom nätområdet och ansluter sig till myndigheternas slutsats att denna fråga bör belysas ytterligare. Villaägarna liksom Elmaterial Leverantörernas förening förordar bl.a. av detta skäl en lägre gräns, 63 A resp. 25 A.. Kraftverksföreningen å andra sidan påpekar att det inte finns belägg för att profilen i genomsnitt skulle behöva bli sämre vid en hög gräns. De stora kundernas uttag, vilka påverkar de små kundernas uttagsprofil, kan ha synnerligen olika karaktär och att det därför inte går att dra någon generell slutsats om små kunder gynnas eller missgynnas. Enligt Kraftverksföreningen bör frågan därför inte tillmätas någon avgörande betydelse.

SVEL och Kraftverksföreningen betonar att områdesmodellen ställer höga kvalitetskrav på mätserierna för den förbrukning som inte schablonmätts och att en hög gräns ökar möjligheterna för en fungerande balansavräkning, vilket är väsentligt för reformens trovärdighet.

4. Uppsägningstid och kostnader vid leverantörsbyte

De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot myndigheterna förslag med fasta bytesdagar. Konkurrensverket och Villaägarna påpekar dock att den föreslagna modellen innebär att uppsägningstiden för kunden i realiteten kommer att variera mellan en och två månader. Konkurrensverket påpekar att de förutsättningar som skall gälla vid byte bör tydliggöras i lagtexten. Villaägarna föreslår att byte skall tillåtas vid en bestämd dag i veckan så att uppsägningstiden kan begränsas till en månad. Konsumentverket framför att systemet med en fast bytesdag per månad kan accepteras under ett inledningsskede.

Kommunförbundet och Industriförbundet framhåller särskilt behovet av att myndigheternas förslag att inte tillåta leverantörsbyten vid millenniekritiska dagar genomförs. Kraftverksföreningen uttrycker oro för den tidspress som kommer att uppstå i synnerhet inför det leverantörsbyte som kommer att ske den 1 december. Att dessa byten enligt förslaget får aviseras ända fram till den 9 november kommer öka risken ytterligare för svårigheter.

De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget att någon avgift inte skall tas ut av den kund som byter leverantör. Svensk Handel ifrågasätter att den som byter elleverantör inte också skall belastas av kostnaderna för bytet och ansluter sig till utredningens ställningstagande att frågan bör analyseras ytterligare.

Kraftverksföreningen efterlyser en samlad bild av hur kostnaderna för de åtgärder som krävs i samband med leverantörsbyte skall fördelas och betonar att de kostnader som faller på nätägaren bör få räknas in i de kostnader som får täckas av nätavgiften.

5. Påverkan på elmarknadens parter

De flesta remissinstanserna har inget att invända mot myndigheternas förslag till övergripande organisation vid tillämpning av schablonberäkning och bl.a. Konsumentverket och Sveriges Fastighetsägare välkomnar förslaget att ansvaret för att utse balansansvarig flyttas från den enskilde förbrukaren till elleverantören.

LRF betonar behovet av en tydlig avtalsrelation mellan nätägare och balansansvarig som klart reglerar parternas ekonomiska ansvar vid bristande rapportering.

Kraftverksföreningen och Sveriges elleverantörer framför att den mest rationella lösningen vad gäller schablonavräkning och balansavräkning är att Svenska kraftnät gör schablonavräkningen per balansansvarig och elleverantör. Vidare framhålls betydelsen av att tidstariffer kan tillämpas i det system för schablonavräkning som kommer att införas. Kraftverksföreningen betonar också att nätägaren bör ges incitament att sträva efter en hög kvalitet i mätvärdesrapporteringen.

Sveriges fastighetsägarförbund betonar betydelsen av att rättsläget för fastighetsägare som för hyresgästers räkning köper och levererar el inom fastigheten klarläggs.

6. Framtida timmätarinstallationer och hantering av kostnader

Utredningens ställningstagande att det inte finns skäl för staten att vidta statliga stimulansåtgärder för att få till stånd en storskalig installation av timmätare möts utan invändningar av de flesta remissinstanser. Konsumentverket och Svensk Handel uttalar sitt stöd för utredningens uppfattning i denna fråga och betonar samtidigt att fakturor i framtiden bör avspegla faktisk förbrukning. Elmaterial Leverantörernas förening framför att krav på ett minsta antal avläsningar av faktisk förbrukning per år bör regleras i lag i samband med övergången till schablonavräkning.

Föreningen framför också att LEKO-utredningen har överskattat kostnaderna för timvis mätning och mätvärdeshantering.

De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot myndigheterna förslag att kostnader för timmätning över schablongränsen skall ingå i nättariffen. Kammarrätten i Stockholm ifrågasätter dock en sådan kostnadsfördelning.

Kraftverksföreningen och SVEL betonar att avräkning utifrån timvärden för kunder under schablongränsen endast bör få förekomma hos kunder som har avtal som gör fortsatt timvis avräkning nödvändig. Föreningen saknar också bestämmelser om tidsbegränsning av tillsvidareavtal. LRF å andra sidan ställer sig negativ till en avgift för timvärdeshantering eftersom rörligt pris till slutanvändare bidrar till lastutjämning och därigenom mindre miljöpåverkan.

Sveriges Fastighetsägare anser att maxpriset för timmätare bör behållas trots att schablonavräkning införs.

7. Balansansvar och behov av skyddsregler för konsumenter

Svensk Handel betonar att prisreglering inte är förenligt med en fri marknad. Behovet av ett konsumentskydd för kunder som hamnat i ett avtalslöst tillstånd framhålls av Konsumentverket och LO. Konsumentverket betonar behovet av att Statens energimyndighet även fortsättningsvis följer upp prisutvecklingen på elmarknaden.

Sammanfattning av Leveranskoncessions- utredningens delbetänkande Öppen elmarknad (SOU 1999:44)

LEKO-utredningen tillsattes sommaren 1998 med uppgift att utvärdera systemet med leveranskoncessioner. En sådan koncession ger ensamrätt att inom ett visst geografiskt område sälja el till kunder vars förbrukning inte mäts timvis. Koncessionen innebär även skyldighet att inom området leverera el för normala förbrukningsändamål till alla elanvändare som så önskar och att köpa el från små produktionsanläggningar. I båda fallen skall priset vara skäligt.

Riksdagen beslutade den 4 december 1998 att alla hushåll utan hinder skall kunna byta elleverantör. Beslutet innebär att dagens krav på att installera en särskild timmätare för att kunna byta leverantör avskaffas för flertalet elanvändare. Istället införs s.k. schablonavräkning från den 1 november 1999.

När schablonavräkning införs öppnas hela elmarknaden för konkurrens. Härmed kan leveranskoncessionssystemet inte längre upprätthållas. Mot denna bakgrund har regeringen i tilläggsdirektiv angivit att utredningens uppgift att utvärdera systemet inte längre är aktuell. Arbetet har därför givits en ny inriktning.

Sålunda skall utredningen till den 1 april 1999 bedöma förutsättningarna för att införa schablonavräkning. Därvid skall utredningen bl.a. överväga behovet av skydd för vissa kunder, samt av övergångsbestämmelser för att tillförsäkra små elproducenter det skydd som bedöms nödvändigt, när leveranskoncessionssystemet upphör. Utredningens slutbetänkande skall lämnas den 1 september och bl.a. innehålla en slutlig bedömning av behovet av skydd för små elproducenter.

Nedan sammanfattas de överväganden som görs i delbetänkandet.

Förutsättningar för att införa schablonavräkning

I delbetänkandet görs en samlad bedömning av förutsättningarna för att införa schablonavräkning. Därvid konstateras bl.a. att gränsen för schablonavräkning bör läggas högre än den gräns riksdagen diskuterat (dvs. en säkringsstorlek på 25 A i ett första steg, och senare 63 A). Utredningen föreslår en gräns på 200 A, vilket motsvarar en elförbrukning på ca 300 000 kWh per år. Flera skäl talar för detta.

Ett skäl är att timvis mätning av elförbrukningen sannolikt inte är samhällsekonomiskt lönsam vid de nivåer riksdagen diskuterat. Med en relativt hög gräns minskas därför risken för att timmätarinstallationer framtvingas som i efterhand kan visa sig vara samhällsekonomiskt olönsamma. Ett andra skäl till att LEKO-utredningen förordar en gräns på 200 A är att schablonavräkningen enligt utredningens mening bör bygga på en modell, den s.k. områdesmodellen, som förutsätter en relativt hög schablongräns för att bli kostnadseffektiv. Ett tredje skäl är att förslaget om en gräns på 200 A vunnit allmänt gehör bland utredningens

sakkunniga och experter. Härmed har det förankrats i ett sammanhang där såväl branschen och konsumentintressen som berörda myndigheter m.fl. finns företrädna. Ett fjärde skäl är att utredningen redan före jul (i en skrivelse till regeringen den 22 december 1998) föreslagit att gränsen 200 A bör väljas, och att såväl elmarknadens aktörer som allmänheten i övrigt bör ges konsekventa signaler om vilken gräns som skall gälla när schablonavräkning införs.

Som framgått anser utredningen att schablonavräkningen bör bygga på en områdesmodell. I motsats till den andra huvudmodell som kan övervägas (den s.k. kategorimodellen) skapar områdesmodellen konkurrensneutralitet mellan marknadens olika aktörer. Härmed ger den också bäst förutsättningar för att en normal marknad skall etableras.

I rapporten Förslag till modell för schablonavräkning lämnar Svenska kraftnät och Energimyndigheten förslag till lagändringar som krävs för schablonavräkning. Tillsammans med de lagförslag LEKO-utredningen redovisar i delbetänkandet ger myndigheternas förslag ett heltäckande regelverk som är väl ägnat att möjliggöra införande av schablonavräkning. Att döma av myndigheternas rapport bör också schablonavräkning kunna införas till den 1 november 1999.

Konsekvenser för kunden av att schablonavräkning införs

Till stor del behandlar delbetänkandet konsekvenser som schablonavräkningen torde få för kunderna. T.ex. kan sägas att den gräns för schablonavräkningen som utredningen föreslår (en säkringsstorlek på 200 A) innebär att ca 99,5 % av landets elanvändare kommer att omfattas av schablonavräkning, däribland alla hushåll, men även flertalet jordbrukare och andra mindre näringsidkare. Här bör också påpekas att den föreslagna gränsen måste kompletteras med en gräns i kW för kunder med effekttariff.

Det bör noteras att kundernas situation i många avseenden kommer att vara densamma som idag även efter att schablonavräkning införts. Kunden kommer att ha kvar sin gamla elmätare. Denna kommer att läsas av med vissa intervall, och precis som idag kommer kunden att betala för den el han faktiskt förbrukat när avläsning väl skett.

Den stora skillnaden jämfört med idag är att kunderna utan hinder kommer att kunna byta elleverantör. I enlighet med vad riksdagen uttalat kommer en kund att kunna byta elleverantör med en månads varsel. Vidare föreslår utredningen att en kund skall få göra upp till fyra avgiftsfria byten per år. Sammantaget torde dessa regler tillgodose flertalet kunders behov av flexibilitet, och samtidigt leda till ett påtagligt konkurrenstryck på elmarknaden.

Enligt utredningens mening saknas skäl att behålla den prisprövning av försåld el som idag finns inom leveranskoncessionen. I en fungerande marknad kan en kund som är missnöjd med priset alltid byta leverantör. Med fri prissättning finns heller inget skäl att befara att vissa kunder skulle vara oattraktiva på elmarknaden.

Valfriheten som skapas genom en fri marknad ger konsumenterna en starkare ställning. Utredningen föreslår även vissa förändringar av det

konsumentskydd som idag finns i 11 kap. ellagen. Således föreslås att nätägaren skall vara skyldig att kontraktera en elleverantör som förbinder sig att omedelbart svara för elleveranser till sådana konsumenter som har avtal med nätägaren, men saknar avtal med en elleverantör. I syfte att begränsa antalet fall där en konsument saknar avtal med en elleverantör föreslås också att den som levererar el till en konsument skall vara skyldig att förlänga leveransen ifall ett avtal löpt ut. Sammantaget innebär dessa förslag att konsumenterna får samma rätt till elleverans som i nuvarande system.

Övergångslösning beträffande småskalig elproduktion

Småskalig elproduktion, dvs. produktionsanläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kW, står för ca 1,5 % av Sveriges elproduktion, eller knappt 2 TWh per år. Av detta står småskalig vattenkraft för ca 1,5 TWh och vindkraft för ca 0,4 TWh.

I utredningens direktiv har regeringen uttalat att småskalig elproduktion bör tillförsäkras rimliga ekonomiska villkor. Vidare uttalade riksdagen inför avregleringen av elmarknaden den 1 januari 1996 att den småskaliga elproduktionen i fem år borde ges ett skydd motsvarande vad leveranskoncessionen erbjuder.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att de små elproducenterna under perioden den 1 november 1999, då schablonavräkning införs och leveranskoncessionssystemet upphör, till utgången av år 2000, då systemet var tänkt att upphöra, bör ges ett skydd som så långt möjligt motsvarar vad de har idag. Enligt utredningen bör de små elproducenterna ges en ersättning som motsvarar vad de kan antas ha erhållit om schablonavräkning inte införts, samt en garanterad avsättning för sin el genom att någon aktör åläggs mottagningsplikt. Om det finns ett behov av skydd även efter år 2000 återkommer utredningen till i sitt slutbetänkande.

Utredningen föreslår att ersättningen till de små elproducenterna under perioden den 1 november 1999 t.o.m. år 2000 bör vara 21 öre/kWh. Den föreslagna nivån är tänkt som ett "golvpris", dvs. mottagningsplikten bör endast gälla till priset 21 öre/kWh. Tanken är att nivån skall vara enhetlig för all småskalig kraftproduktion och gälla över hela landet.

Utredningen har analyserat ett antal tänkbara alternativ för mottagningsplikten för perioden den 1 november 1999 t.o.m. år 2000 och funnit att två alternativ är möjliga, nämligen att antingen lägga mottagningsplikten på ett av staten och övriga berörda intressenter särskilt etablerat inköpsbolag, eller på de företag som idag är leveranskoncessionärer.

Med den ersättningsnivå utredningen föreslår torde kostnaden för att köpa den småskaliga kraften bli totalt ca 180 mkr högre per år jämfört med om motsvarande volym köpts på den fria elmarknaden, varför den aktör som åläggs mottagningsplikten bör kompenseras för denna merkostnad.

Vid en samlad bedömning av för- och nackdelar med de två möjliga alternativen för mottagningsplikten finner LEKO-utredningen att ett inköpsbolag är att föredra. För det talar bl.a. att denna lösning, i motsats till om mottagningsplikten läggs på dagens leveranskoncessionärer, blir

helt konkurrensneutral. Vidare blir det sannolikt administrativt sett enklare att hantera den av utredningen föreslagna kompensationen för merkostnaden för den småskaliga kraften. Ett särskilt inköpsbolag torde vidare skapa utrymme för ett aktivt agerande på marknaden så att det mervärde som kan ligga i den småskaliga kraften utnyttjas, varigenom merkostnaden kan reduceras. I motsats till alternativet med dagens leveranskoncessionärer kräver inköpsbolaget heller ingen särskild lagreglering.

Det bör poängteras att merkostnaden jämfört med om motsvarande volym köptes till marknadspris redan existerar. Med den ersättningskonstruktion som idag gäller finansieras emellertid motsvarande merkostnad genom att hushållen betalar högre elpriser än vad de skulle göra om de handlade sin el i konkurrens. Genom att den småskaliga elproduktionen till stor del är koncentrerad till vissa geografiska områden, vindkraften t.ex. till Gotland och västkusten, så är också konsumenterna i dessa områden särskilt drabbade.

Mot denna bakgrund anser utredningen att den kostnad om ca 180 mkr som uppstår med den föreslagna ersättningsnivån bör synliggöras i statsbudgeten och finansieras på ett sådant sätt att den belastar hela kollektivet på ett rättvist sätt. Härmed bör man i första hand pröva möjligheten till att finansiera kostnaden genom omprioriteringar inom nuvarande anslagsramar för energiområdet. Skulle det visa sig att omprioriteringar inte kan ske föreslår utredningen att finansieringen sker genom en tillfällig avgift för samtliga nätabonnenter.

Konsekvenser för leveranskoncessionärerna av en fri elmarknad

När schablonavräkning införs öppnas hela elmarknaden för konkurrens. Den konkurrensutsatta marknaden torde bli rikstäckande, istället för att som hittills i praktiken ha bestått av en mängd lokala marknader där leveranskoncessionären haft en dominerande ställning. När marknaden öppnas för konkurrens torde priserna falla, varigenom elhandelsföretagens marginaler minskar.

Att döma av konsultstudier som LEKO-utredningen låtit utföra kan det komma att krävas en årlig energiomsättning på i storleksordningen 500 till 1 000 GWh eller mer för att det framgent skall vara lönsamt att bedriva en fullskalig elhandelsverksamhet. Studierna visar också att sannolikt endast ca 20 % av de ca 170 företag som bedriver elhandel med stöd av leveranskoncession idag har en sådan försäljningsvolym. Bland de företag som inte når upp till denna nivå torde ett betydande antal vara ägda av kommuner.

Mot denna bakgrund kan antas att införandet av schablonavräkning kommer att leda till en genomgripande strukturomvandling av försäljningsverksamheten på elmarknaden. Detta medför sannolikt att framför allt mindre företag som inte förmår anpassa sig till den nya konkurrensituationen tvingas upphöra med verksamheten. Dessa förändringar är en följd av övergången till en fri marknad i sig, och inte kopplade till att schablonavräkningen införs just den 1 november 1999.

Utredningen vill emellertid också peka på att den omständigheten att schablonavräkning genom riksdagens beslut kommer att införas före nu gällande leveranskoncessioners utgång, kan skapa särskilda problem för vissa leveranskoncessionärer. Detta till följd av att man tecknat långsiktiga avtal för anskaffning av den kraft man planerat att leverera till sina leveranskoncessionskunder. På grundval av den information som nu finns tillgänglig är det emellertid inte möjligt att avgöra problemets omfattning. Utredningen föreslår därför att en särskild förhandlingsman tillsätts. Förhandlingsmannen bör klarlägga omfattningen av problemet med kraftanskaffningsavtalen och vid behov uppta förhandlingar med berörda parter i syfte att förmå dessa att justera avtalsvillkoren.

Övriga frågor

Utöver de frågor som redovisats ovan behandlas i delbetänkandet mot bakgrund av förslag som Svenska kraftnät och Energimyndigheten lämnat i rapporten Förslag till modell för schablonavräkning vissa frågor kring timmätning efter den 1 november 1999. Bl.a. anser utredningen att om en elanvändare som ligger under gränsen för schablonavräkning begär timregistrerad mätning och avräkning, så bör han svara för de merkostnader som uppkommer. Vidare kommer hushållen m.fl. inte längre att behöva installera timmätare för att få tillträde till den fria elmarknaden när schablonavräkning införs, varför det saknas skäl att behålla det takpris om 2 500 kr inkl moms för timmätare och dess installation, som sedan den 1 juli 1997 gäller för bl.a. alla hushållskunder.

Utredningen anser vidare att kunder som installerat timmätare inte bör ges kompensation för de utlägg man haft. För flertalet kunder torde den nytta timmätaren givit uppväga utlägg. Dessutom angavs i den proposition där takpriset om 2 500 kr inkl moms föreslogs att schablonavräkning kunde komma att införas inom några år, varför de kunder som valt att skaffa en timmätare till takpris får sägas ha tagit en medveten risk att denna lösning kunde bli tidsbegränsad.

En annan fråga som behandlas i delbetänkandet är hur det undantag från leveranskoncessionärernas leveransplikt som idag gäller inom områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses att bli distribuerad, bör hanteras när leveranskoncessionssystemet upphör. Enligt utredningens mening bör undantaget avskaffas. På en fri elmarknad bör kunderna vara fria att själva bedöma om de vill köpa el och för vilka ändamål de önskar använda den. Även om ellagens särregler om fjärrvärme och naturgas tas bort, så finns för övrigt andra regler som skapar särskilda förutsättningar på värmemarknaden. Genom lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem kan kundernas möjlighet att byta

uppvärmningssystem begränsas förutsatt att den som driver en fjärrvärme- Prop. 1998/99:137
anläggning eller ett naturgasnät får anläggningen respektive nätet Bilaga 4
allmänförklarat.

Sammanställning av remissyttranden vid remiss- behandling av betänkandet Öppen Elmarknad (SOU 1999:44)

1. Remissinstanserna

Leveranskoncessionsutredningens delbetänkande Öppen elmarknad (SOU 1999:44) har tillställts 28 remissinstanser. Yttrande har avgetts av Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Statskontoret, Affärsverket svenska kraftnät, Statens energimyndighet, Konsumentverket, Svenska Kommunförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Sveriges Industriförbund, Svenska Kraftverksföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges Fastighetsägareförbund, Villaägarnas Riksförbund (Villaägarna), Hyresgästernas Riksförbund, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO), Sveriges Elleverantörer (SVEL), Elmaterialleverantörernas förening och Sveriges Elbrukarförening (Elbruk). Justitiekanslern, Bokföringsnämnden, Riksrevisionsverket, Naturvårdsverket och Elsäkerhetsverket har avstått från att yttra sig över rapporten. Yttranden har även inkommit från Bohus Energi AB, STOSEB, Telge Energi Försäljning AB och VEGAB vattenenergi AB.

VEGAB har också i ett antal ytterligare skrivelser till regeringen tagit upp de små elproducenternas situation och hur dessa kan förväntas påverkas av de förändrade regelverket på elmarknaden. Fackföreningarna vid Birka Energi AB har i en särskild skrivelse till regeringen framfört sina synpunkter på införande av schablonavräkning och dess konsekvenser för energibranschen.

2. Samlad bedömning av systemet med schablonavräkning

De flesta remissinstanserna har inget att erinra vad gäller valet av modell för schablonberäkning eller utredningens förslag att gränsen för schablonberäkning bör sättas till 200 A. Konsumentverket hävdar dock att valet av gräns bör utredas vidare. Elbruk förordar en gräns på 25 A alt 63 A och Villaägarna en gräns på 63 A. Elbruk och STOSEB framför också att kostnaderna för timmätssystem behandlats fel och att de istället skall ses som en rationaliseringsinvestering för nätföretagen. Svenska kraftnät framhåller att den föreslagna modellen är väl förenlig med en gräns på 200 A, men att modellen också kan tillämpas vid lägre gräns. Kammarrätten i Stockholm påpekar att delbetänkandet innehåller många osäkra faktorer, vilket gör det svårt att dra bestämda slutsatser om den föreslagna ordningen och om valet av modell och gräns för schablonavräkning. Även Statskontoret framhåller att underlag saknas för att avgöra om gränsen 200 A är den mest lämpliga ur samhällsekonomisk synvinkel, men att gränsen bör ligga relativt högt.

SVEL anser att Svenska Kraftnät bör ta på sig ansvaret för den schablonbaserade avräkningen mellan samtliga elleverantörer och inte enbart mellan balansansvariga.

Kraftverksföreningen, SVEL och STOSEB betonar tidspressen och bristen på detaljerad information om hur schablonavräkningen skal gå till, vilket skapar svårigheter för berörda företag inom elförsörjningen att hinna ta fram bl.a. de IT-baserade stödsystem som kommer att krävas. Båda organisationerna saknar en konsekvensanalys av tidpunkten för införandet och att en sådan snarast bör göras. Kraftverksföreningen förordar att reformen senareläggs till den 1 maj år 2000. I andra hand förordar Kraftverksföreningen i likhet med SVEL att bytestillfället den 1 december tas bort. Även Elbruk är starkt kritisk till tidplanen och anser att den extra anmälningstiden i November bör slopas. Elbruk liksom Industriförbundet framhåller också betydelsen av att millenniumproblematiken beaktas vid införandet av det nya systemet.

Flera remissinstanser, däribland Svenska Kommunförbundet, Svenska kraftnät och SVEL påtalar behovet av en bred och tydlig information om de nya reglerna.

3. Vissa frågor kring leverantörsbyten

Konkurrensverket och Svenska Kommunförbundet stöder förslaget som rör byte av elleverantör. Även Elbruk stöder utredningens förslag men betonar att med utbyggda system för fjärravläsning minskar kostnaderna för avläsning. Konsumentverket anser att förslaget med fasta bytesdagar är acceptabelt om det sätts en kort tidsfrist för detta inledningskede. Villaägarna däremot anser att de fasta bytesdagarna ger en omotiverat lång uppsägningstid.

LRF anser att antalet avgiftsfria leverantörsbyten bör begränsas till tre och Kraftverksföreningen och SVEL vill begränsa dem till två.

Energimyndigheten påpekar att begränsningen av antalet kostnadsfria byten till fyra byten per år kommer att ge upphov till höga administrationskostnader och att antalet avgiftsfria byten därför bör vara obegränsade. Istället bör en noggrann uppföljning av kostnaderna för byten göras när reformen varit i kraft en tid. Visar det sig att bytesfrekvensen är hög och kostnaderna omfattande kan frågan om att avgiftsbelägga leverantörsbyten tas upp igen.

4. Vissa frågor kring timmätning

Under den övergångsperioden som kommer att gälla för installation av timmätare hos elanvändare över schablongränsen, så kommer de kunder som ännu inte fått en timmätare installerad att ingå i den förbrukningsprofil mot vilken kunder under schablongränsen avräknas. Vad gäller lämplig tid för denna övergångsperiod anger Energimyndigheten att den bör inskränkas till utgången av år 2000 och Elbruk anser att sex månader är tillräckligt. Kammarrätten i Stockholm påpekar att småförbrukare kan drabbas av ökade kostnader under denna övergångsperiod och att detta inte

berörs av utredningen. Domstolen liksom Statskontoret är också negativa till att kostnaden för att installera timmätare hos kunder över schablongränsen skall ingå i nättariffen.

Vad gäller frågan om kompensation till de elanvändare som redan investerat i utrustning för timmätning anser Villaägarna att utredningens beräkningsexempel är missvisande och inte bör ligga till grund för bedömning av en eventuell ersättningsnivå. Villaägarna yrkar att staten schablonmässigt skall ersätta konsumenter som investerat i en timmätare med 1500 kr i varje enskilt fall. Även Konsumentverket och LRF anser att någon form av kompensation är rimlig. Övriga remissinstanser delar utredningens slutsatser eller lämnar frågan utan kommentarer.

I likhet med utredningen anser flera remissinstanser, däribland Svenska Kommunförbundet att kunder som ligger under gränsen för schablonavräkning men som begär timregistrerad mätning bör svara för de merkostnader som uppkommer och att takpriset på 2500 kr för timregistrerande utrustning bör avskaffas. Elbruk och STOSEB däremot betonar att användning av timserier bör uppmuntras då det bidrar till energieffektivisering och bättre effektutnyttjande och att regelverket bör ge incitament till en ökad användning av automatisk avläsning. LRF, Villaägarna och Telge Energi betonar att de kunder som redan införskaffat timmätare inte bör belastas med några driftskostnader för mätaren. Telge Energi föreslår istället att de nätägare som har höga kostnader för den timvisa mätningen istället kan erbjuda någon form av kompensation till de kunder som övergår till schablonberäkning och att detta bör ske på frivillig basis. LRF anför vidare att driftkostnaden för timmätning över schablongräns bör belasta elanvändaren eftersom elmätaren innebär ett mervärde för kunden genom att möjligheten till direkt handel på spotmarknaden öppnar sig.

Elmaterial Leverantörernas förening, Elbruk och STOSEB betonar att utredningens bedömning av kostnaderna för timmätning är överdrivna och att de verkliga kostnaderna för att bygga ut heltäckande system för automatisk avläsning ytterligare bör utredas. Vidare förordar Elbruk och Elmaterial Leverantörernas förening att fakturering efter faktisk förbrukning införs. Elbruk föreslår minst fyra obligatoriska avläsningar per år. Elbruk och Telge Energi framför också att någon typ av sanktioner mot de nätföretag som inte sköter mätvärdesrapporteringen på föreskrivet sätt bör införas.

Svenska Kommunförbundet påtalar behovet av en lösning som möjliggör förenklad mätning av el till väg- och gatubelysning.

5. Konsumentskydd när leveranskoncessionssystemet upphör

Konsumentverket liksom Hyresgästernas Riksförbund ser med tillfredsställelse de förtydliganden som gjorts jämfört med tidigare förslag vad gäller skydd för enskilda konsumenter vid avtalslöst tillstånd och även de flesta övriga remissinstanser är positiva till utredningens förslag som syftar till att garantera att samtliga konsumenter har en elleverantör.

Villaägarna påpekar dock att elpriset skälighet även fortsättningsvis bör kunna prövas vad gäller anvisad elleverantör.

Sveriges fastighetsägare föreslår att den föreslagna leveransplikten skall gälla samtliga kunder med schablonavräkning och således inte endast konsumenter.

SVEL anser att det bör klarläggas vad som skall gälla beträffande näringsidkare som saknar elleverantör och föreslår att en kompletterande regel införs med innebörden att nätägaren kan avbryta elöverföringen till en näringsidkare som saknar elleverantör, efter det att nätägaren gjort näringsidkaren uppmärksam på att elleverantör saknas.

6. Skyddet för små elproducenter

Samtliga remissinstanser ansluter sig till utredningens bedömning att små elproducenter, från det att leveranskoncessionssystemet upphör fram till utgången av år 2000, bör få ett skydd som motsvarar det de hade då leveranskoncessionssystemet gällde. Ett flertal remissinstanser där ibland Konkurrensverket, Energimyndigheten, LRF, Kraftverksföreningen, SVEL, Industriförbundet och Svenska Kommunförbundet stöder förslaget om en särskild inköpsfunktion för mottagning av el från små elproducenter. Kommunförbundet betonar att nuvarande system där stödet till de små producenternas sker lokalt inte är tillfredsställande.

SERO och Bohus Energi AB anser att den mest lämpade mottagaren av den småskaliga kraftproduktionen är Svenska kraftnät eller ett särskilt bolag inom Svenska kraftnät. Härigenom kan kostnaden för stödet tas ut genom en ökning på 0,2 öre/kWh på stamnätstariffen. SERO och VEGAB anser också att stödet i första hand bör utgå oberoende av ägarkategori, men att en selektering av ägarkategorier kan övervägas. Även Konsumentverket anser att ansvaret för att ta emot den småskaliga produktionen i stället bör läggas på Svenska kraftnät. Kraftverksföreningen å sin sida betonar att stödet inte bör begränsas till vissa kategorier av ägare till små produktionsanläggningar och att Svenska kraftnät inte bör ges rollen som inköpare av kraft från små elproducenter.

Vad gäller finansieringen av skyddet till små producenter understryker Energimyndigheten och SERO att en finansiering genom omprioriteringar inom nuvarande anslagsramar kommer att påverka måluppfyllelsen för det kortsiktiga omställningsprogrammet i negativ riktning. SVEL å sin sida stöder förslaget till finansiering genom omprioriteringar inom nuvarande anslagsramar och avstyrker förslaget med en avgiftsfinansiering.

Energimyndigheten påpekar att förslaget kommer att kräva vissa övergångsbestämmelser och att ett sådant förslag snarast måste tas fram bl.a. vad avser förslagets relation till EU:s regler om statsstöd.

SERO liksom LRF anser att ersättningsnivån bör återställas till den nivå som gällde då elmarknadsreformen genomfördes, vilket innebär en ersättning på 25–26 öre/kWh. VEGAB betonar att stödet bör årstids-differentieras och föreslår en ersättningsnivå på 25 öre/kWh vintertid och 18 öre/kWh övrig tid, vilket ger ett medelpris på ca 21 öre/kWh.

Organisationerna framhåller också att mottagningsplikten till skydd för små producenter måste finnas kvar även efter år 2000.

SERO betonar den korta tid som stått till buds för framtagning av förslaget till övergångsbestämmelser och förutsätter att de små elproducenternas situation kommer att belysas på ett mer ingående sätt i det fortsatta utredningsarbetet. SERO och VEGAB framför också stark kritik mot den konsultutredning om de små producenternas ekonomiska situation som genomförts på uppdrag av utredningen och de antaganden och ekonomiska bedömningar som legat till grund för utredningens ställningstaganden. Detta gäller bl.a. utredningens antagande om administrationskostnader för leveranskoncessionärerna vid inköp av den småskaliga kraftproduktionen och om behovet av en riskpremie p.g.a. den småskaliga kraftproduktionens väderberoende. Även utredningens bedömning av den faktiska subventionsnivån till de små producenterna anser man vara starkt överskattad.

Industriförbundet framhåller att statligt stöd till energiteknik endast bör lämnas om tekniken bedöms kunna bli ekonomiskt bärkraftig inom rimlig tid och att en noggrann och förutsättningslös omprövning av stödet till småskalig elproduktion bör ske till utgången av år 2000.

Bohus Energi AB framhåller nödvändigheten av att frågan om de höga kostnader för nätanslutning som nu gäller för ett flertal vindkraftprojekt på grund av för svaga nät löses med högsta prioritet.

7. Konsekvenser för leveranskoncessionärerna

Kammarrätten i Stockholm framhåller att leveranskoncessionssystemet i dess nuvarande form inte kan upprätthållas då schablonavräkning införs och att en förutsättning för att schablonavräkning skall kunna införas den 1 november 1999 således är att leveranskoncessionssystemet upphör i förtid. Domstolen påpekar att problem härvid kan uppkomma i form av t.ex. skadeståndsanspråk från koncessionsinnehavarna och att denna fråga bör utredas närmare.

Svenska kommunförbundet framhåller att tillgänglig information inte är tillräcklig för att bedöma de ekonomiska konsekvenserna för leveranskoncessionärer med långsiktiga avtal för inköp av kraft till sina kunder. Förbundet stöder därför utredningens förslag om att en särskild förhandlingsman tillsätts. SVEL anser att förslaget om en särskild förhandlingsman inte är tillräckligt och betonar behovet av kraftfulla åtgärder för att förhindra en forcerad strukturomvandling med utförsäljningar och konkurser som följd. Kraftverksföreningen betonar att en eventuell omförhandling av gällande kontrakt inte bör drabba råkraftleverantören och att det kopplat till den föreslagna förhandlingsmannen bör finnas någon form av fond finansierad av staten ur vilken nämnda förluster kan kompenseras. Även SVEL förordar en liknande lösning.

8. Elleveranser inom fjärrvärme- och naturgasområde

Prop. 1998/99:137

Bilaga 5

Svenska Kommunförbundet, Svenska Fjärrvärmeföreningen och Elbruk tillstyrker utredningens förslag att undantaget från leveranskoncessionärernas leveransplikt som nu gäller inom områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses att distribuerad avskaffas. Övriga remissinstanser lämnar utredningens förslag inom detta område utan kommentarer.

Svenska Fjärrvärmeföreningen påpekar att dagens skydd sedan länge urholkats och fjärrvärmens idag konkurrerar på egna meriter. En fri konkurrens mellan olika uppvärmningsformer kräver emellertid enligt föreningens mening att fjärrvärmens undantas från den kommunala lokaliseringsprincipen.

9. Övriga frågor

Kammarrätten i Stockholm påpekar att de föreslagna övergångsbestämmelserna innebär en begränsning i fråga om ännu inte anhängiggjorda tvister. Bestämmelserna bör knyta an till tvister som avser tid före ikraftträdandet av den nya lagen. SVEL saknar bestämmelser om vad som skall gälla i de fall då prisprövning inletts men inte avslutats vid den nya lagens ikraftträdande. Vad gäller tillsynsärenden bör prövningen enligt föreningens mening upphöra vid lagens ikraftträdande.

Kommerskollegium konstaterar att det i kommittédirektiven anges att ett övergripande mål skall vara att elmarknaden organiseras så att svenska elkunder kan dra nytta av fördelarna med elhandel med andra länder och att denna fråga ännu inte behandlats av utredningen.

Statskontoret betonar behovet av uppföljning av utvecklingen på elmarknaden till följd av det nya regelverket och Konsumentverket framhåller behovet av opartisk prisrapportering för att ge en bättre transparens på elmarknaden.

Elbruk saknar förslag till regler som kan driva på nätföretagens produktivitet utveckling och förhindra monopolvinster.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 3 kap. 12–13 §§, 5 kap. samt 8 kap. 4–6 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 §, 3 kap. 10, 11 och 14 §§, 4 kap. 10 §, 12 kap. 1 §, 13 kap. 5 § samt rubrikerna närmast före 3 kap. 10 § och 3 kap. 11 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nya bestämmelser, 8 kap. 4–13 §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**

4 §

Med nätverksamhet avses att ställa elektriska starkströmsledningar till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i inmatnings- eller uttagpunkt.

Med nätverksamhet avses att ställa elektriska starkströmsledningar till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, *beräkning och* mätning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet.

3 kap.*Skyldighet att mäta överförd el**Skyldighet att beräkna och mäta överförd el*

10 §

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av överförd el samt att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som *regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nät-*

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra *beräkning och* mätning av överförd el samt att rapportera resultaten av dessa *beräkningar och* mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som *meddelas av regeringen eller den*

myndigheten meddelar.

myndighet som regeringen bestämmer.

Prop. 1998/99:137
Bilaga 6

Kostnader för mätning

Kostnader för beräkning och mätning

11 §

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten hos en elanvändare skall av nätkoncessionshavaren debiteras elanvändaren. Elanvändare vars elförbrukning mäts genom direktmätning får dock inte debiteras mer än 2 500 kronor.

En elanvändare vars elförbrukning mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § skall debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av *mätresultaten*.

En elanvändare vars elförbrukning *beräknas och* mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § skall debiteras merkostnaden för denna *beräkning och* mätning och för rapporteringen av *resultaten av dessa beräkningar och mätningar*. Om mätningen av elanvändarens förbrukning kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna skall elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Andra kostnader för mätning än de som nu nämnts får inte debiteras enskilda elanvändare.

Twister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

14 §

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos en elproducent skall av nätkoncessionshavaren debiteras elproducenten.

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos en elproducent skall av nätkoncessionshavaren debiteras elproducenten. *Detta gäller inte de elproducenter som nämns i 4 kap. 10 §.*

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt denna paragraf prövas av nätmyndigheten.

Prop. 1998/99:137
Bilaga 6

4 kap.

10 §

En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt skall för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren skall dessutom betala engångsavgift för anslutning *samt avgift för mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten enligt 3 kap. 14 §.*

En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt skall för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för *beräkning*, mätning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren skall dessutom betala engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, skall anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av denna paragraf.

Tvister om de skyldigheter enligt första stycket som innehavaren av en produktionsanläggning har prövas av nätmyndigheten.

8 kap.

4 §

Med uttagpunkt avses i detta kapitel den punkt där en elanvändare, enligt avtal med innehavaren av nätkoncession, tar ut el för förbrukning.

5 §

Med elleverantör avses i detta kapitel den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller någon annan.

En elanvändare som importerar el skall fullgöra de skyldigheter som enligt detta kapitel åligger en elleverantör.

Regeringen får föreskriva undantag från första stycket för verksamhet inom ett begränsat område. Prop. 1998/99:137
Bilaga 6

6 §

En elleverantör får bara leverera el i uttagpunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagpunkten (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den systemansvariga myndigheten.

7 §

En elleverantör som levererar el till en elanvändare i en viss uttagpunkt är skyldig att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.

Leveransskyldigheten upphör om elanvändaren slutar att ta ut el i uttagpunkten, om någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren i uttagpunkten eller om överföringen av el får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte de elleverantörer som nämns i 9 §.

8 §

En elleverantör, som skall börja leverera el i en uttagpunkt skall senast en månad innan leveransen påbörjas anmäla detta till innehavaren av nätkoncession. Anmälan skall även innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.

En elleverantör som övertar leveranserna till en elanvändare i dennes uttagpunkt får bara göra det från och med den första dagen i en kalendermånad.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte de elleverantörer som nämns i 9 §.

Prop. 1998/99:137

Bilaga 6

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt första stycket skall sända under rättelser enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om elleverantörers skyldigheter enligt första stycket.

9 §

En elleverantör som avser att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el till en elanvändare skall anmäla detta till den elleverantör som enligt 7 § första stycket är leveransskyldig i elanvändarens uttagpunkt och till den som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.

10 §

Elanvändare som saknar elleverantör skall av innehavaren av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare.

Den anvisade elleverantören skall omedelbart underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som han avser att tillämpa och om den dag då han avser att påbörja leveransen.

11 §

Den som övertar balansansvaret i en elanvändares uttagpunkt får bara göra det från och med den första dagen i en kalendermånad. Den elleverantör som enligt 7 § första stycket är leveransskyldig i

uttagspunkten skall underrätta innehavaren av nätkoncession om övertagandet senast en månad innan det skall ske.

Den systemansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en uttagpunkt skall börja gälla tidigare än vad som följer av första stycket.

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt första stycket skall sända under rättelser enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om elleverantörers skyldigheter enligt första stycket.

12 §

Innehavaren av nätkoncession skall hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om de uppgifter som har lämnats enligt 11 § enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Han skall dessutom hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för hans egna inköp.

13 §

Den systemansvariga myndigheten skall svara för avräkningen mellan de balansansvariga enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten meddelar.

12 kap.

1 §

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om

elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Prop. 1998/99:137
Bilaga 6

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen omfattar inte elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap.

13 kap.

5 §²

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 7, 10 och 11 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 november 1999.
2. Elleverantörer som är leveransskyldiga enligt 8 kap. 7 § första stycket skall senast den 1 december 1999 underrätta innehavarna av nätkoncession om i vilka uttagspunkter de levererar el. Detta gäller dock inte de elleverantörer som före den 1 november 1999 omfattades av bestämmelsen i 8 kap. 5 § i dess äldre lydelse.
3. Ett övertagande av leveranserna eller ett övertagande av balansansvar får inte gälla från och med den 1 januari 2000 eller den 1 mars 2000. Detta gäller dock inte uttagspunkter där leverans av el sker enligt leveransavtal som har ingåtts före den 1 november 1999 och enligt vilka elleveranserna skall upphöra under december 1999 eller februari 2000.
4. En elanvändare vars elförbrukning, enligt ett leveransavtal, skall mätas på annat sätt än enligt de föreskrifter regeringen meddelar med stöd av 3 kap. 10 § omfattas inte av föreskriften i 3 kap. 11 § första stycket under leveransavtalets giltighetstid.

² Senaste lydelse 1998:1651.

5. Bestämmelsen i 3 kap. 12 § skall alltså gälla för de elanvändare som omfattades av bestämmelsen före den 1 november 1999.

6. I tvister enligt 5 kap. 7 § eller 10 § som är anhängiga den 1 november 1999 skall äldre bestämmelser tillämpas.

7. En anmälan enligt den upphävda 5 kap. 10 § andra stycket som har gjorts senast den 30 april 1999 gäller som en underrättelse enligt den nya bestämmelsen i 8 kap. 8 § om övertagande av leveranser från och med den 1 november 1999. Detta gäller dock bara om elanvändaren senast den 31 augusti 1999 anmäler till innehavaren av nätkoncession vem som skall överta leveranserna.

8. En anmälan enligt den upphävda 5 kap. 10 § andra stycket som har gjorts efter den 30 april 1999 men senast den 31 oktober 1999 gäller som en underrättelse enligt den nya bestämmelsen i 8 kap. 8 § om övertagande av leveranser från och med den 1 december 1999. Detta gäller dock bara om elleverantören senast den 10 november 1999 anmäler till innehavaren av nätkoncession vem som skall överta leveranserna.

9. En underrättelse enligt 8 kap. 4 § andra stycket i dess äldre lydelse skall gälla som en underrättelse enligt 8 kap. 11 § första stycket.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-05-12

Närvarande: f.d. justitierådet Per Jermsten, justitierådet Ingegerd Westlander, regeringsrådet Susanne Billum.

Enligt en lagrådsremiss den 6 maj 1999 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i ellagen.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Bengt Agartz.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

3 kap. 10 och 11 §§

I gällande lydelse av 10 § anges att den som har nätkoncession är skyldig att utföra "mätning" av överförd el samt att rapportera resultatet av dess "mätningar" i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen, eller efter dess bemyndigande, nätmyndigheten meddelar.

De föreslagna ändringarna innebär i huvudsak att orden "beräkning" respektive "beräkningar och," har införts framför orden "mätning" respektive "mätningar".

Av remissprotokollet och vad som upplysts vid föredragningen inför Lagrådet framgår, att de sålunda föreslagna tilläggen i lagtexten avser att klargöra en nyordning som innebär att för vissa elanvändare – i praktiken det alldeles övervägande flertalet – en s.k. "schablonmätning" skall kunna tillämpas. Vad det därvid egentligen är fråga om är att förbrukningens tidsmässiga fördelning, som har betydelse för debiteringen, beräknas med ledning av vissa särskilt utfärdade föreskrifter i stället för att fastställas genom timvisa mätningar.

I den föreslagna följande paragrafen ges i första meningen bestämmelser om att elanvändare – vars förbrukning över tiden inte beräknas med "schablonmätning" – skall debiteras merkostnaden för den "beräkning och mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa beräkningar och mätningar" som då i stället blir aktuella. Beskrivningen av den som bestämmelsen gäller anges avse elanvändare vars elförbrukning "beräknas och mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §".

De i 10 § föreslagna, nyss beskrivna tilläggen i lagtexten, ändrar inte den grundförutsättningen att de där givna bemyndigandena fortfarande gäller föreskrifter om "mätning av överförd el". Sådana mätningar behövs också i samtliga fall, oberoende av om fördelningen över tid fastställs genom timvisa mätningar eller genom "schablonmätningar", mer adekvat "schablonberäkningar". Vid sådant förhållande framstår beskrivningen av de elanvändare, vilka enligt den föreslagna 11 § första stycket första meningen, skall drabbas av där angivna merkostnader som oklar. Föreskrifter meddelade med stöd av 10 § omfattar, som nyss konstaterats, även timvisa mätningar. Det kan därmed inte förutsättas att användningen

av ordalagen "beräknas och mäts på annat sätt" tydliggör att vad som här åsyftas är just fall då det sker timvisa mätningar av förbrukningen. Oklarheten förstärks genom att det för dessa fall knappast kan bli aktuellt att debitera några merkostnader för "denna beräkning" eller för rapporteringen av "resultaten av dessa beräkningar".

Vad särskilt gäller delegationen att utfärda närmare föreskrifter om schablonberäkningen bör enligt Lagrådets mening av lagtexten i varje fall framgå vilka övre förbrukningsgränser som därvid kan bli aktuella.

På grund av det anförda förordrar Lagrådet att nu berörda bestämmelser ges en annorlunda utformning. Förslagsvis på följande sätt.

10 §

"Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av överförd el. Uppgår den årliga beräknade överföringen till en elanvändare, som har effektabonnemang, till högst X kilowattimmar eller föreligger ett säkringsabonnemang om högst

200 ampère skall koncessionshavaren även göra en beräkning av hur överföringen fördelas över tiden (schablonberäkning). Det åligger vidare koncessionshavaren att rapportera resultaten av dessa mätningar och beräkningar. Närmare föreskrifter om angivna skyldigheter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer."

11 § första stycket

"En elanvändare vars elförbrukning över tiden inte fastställs genom schablonberäkning skall debiteras merkostnaderna för de särskilda mätningar som föranleds därav och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om uttagspunkten."

4 kap. 10 §

Paragrafen innehåller särbestämmelser för innehavare av produktionsanläggningar som kan leverera en effekt av högst 1 500 kW. Bestämmelserna innebär att dessa behandlas mer förmånligt än större elproducenter när det gäller den avgift som skall erläggas till berörd nätkoncessionshavare för överföring av el. I 3 kap. 14 § föreskrivs skyldighet för elproducenter att betala kostnaden för mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation. I förslaget införs ett undantag från den regeln för de elproducenter som avses i 4 kap. 10 §.

Enligt den allmänna motiveringen är anledningen till de förmånligare villkoren för de små elproducenterna, som utgörs av mindre vattenkraftstationer, vindkraftverk och mindre kraftvärmeanläggningar, att dessa inte kan agera på elmarknaden under samma förutsättningar som de större producenterna.

Systemet med leveranskoncession, reglerat i 5 kap. ellagen, ger dessutom de små producenterna ett särskilt skydd genom att leveranskoncessionshavaren är skyldig att till ett skäligt pris köpa el från de små elproducenter som är belägna inom det geografiska område som koncessionen omfattar (5 kap. 11 och 12 §§). Genom den föreslagna lagen avskaffas emellertid systemet med leveranskoncession.

Vid föredragningen inför Lagrådet har det upplysts att de små elproducenterna inte kommer att kunna existera på marknaden utan något skydd motsvarande det som systemet med leveranskoncession ger dem. Lagrådet anmärker att lagrådsremissen emellertid inte innehåller något förslag om hur detta skydd skall åstadkommas, bara ett uttalande om att förslag till utformning av ett sådant skydd kommer att föreläggas riksdagen tillsammans med proposition i det föreliggande lagstiftningsärendet.

8 kap. 4 – 13 §§

I den remitterade lagtexten föreslås dels att de nuvarande 4 – 6 §§ i kapitlet skall upphöra att gälla, dels att nya bestämmelser skall införas såsom 4 – 13 §§. De föreslagna nya paragraferna kommer därmed att placeras omedelbart efter rubriken "Balansansvar". De två första paragraferna innehåller emellertid inte bestämmelser om balansansvaret, utan utgör definitioner av begreppen uttagpunkt och elleverantör. Enligt Lagrådets mening skulle lagtexten bli mera logiskt uppbyggd om dessa två bestämmelser fick en annan placering. Enligt vad som upplysts vid lagrådsföredragningen möter det inget hinder att ta upp en bestämmelse angående vad som avses med elleverantör under rubriken "Definitioner" i 1 kap. En bestämmelse angående vad som i detta sammanhang avses med uttagpunkt kan vidare fogas som ett andra stycke till den föreslagna 6 §. Lagrådet förordar att så sker. Vid sådant förhållande utgår 4 och 5 §§ i den föreslagna lagtexten, varvid 6 – 13 §§ kommer att betecknas 4 – 11 §§. Lagrådets förslag föranleder vissa redaktionella jämkningar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

4. Med hänvisning främst till vad Lagrådet förordat under 3 kap. 10 och 11 §§ föreslås att denna punkt ges följande lydelse:

"En elanvändare vars elförbrukning över tiden, enligt leveransavtal som gäller vid lagens ikraftträdande, skall mätas på annat sätt än enligt föreskrifter om schablonberäkning, meddelade med stöd av

3 kap. 10 §, omfattas inte av bestämmelserna i 3 kap. 11 § första stycket under leveransavtalets återstående giltighetstid."

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 maj 1999

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Schori, Winberg, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Rosengren

Regeringen beslutar proposition 1998/99:137 Införande av schablonberäkning på elmarknaden, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
--------------------	--	---

Ellagen (1997:857)	3 kap. 10 §, 8 kap. 6 §, 9 - 11 §§, 13 kap. 5 §	
--------------------	---	--